

Projekts

(Ministru kabineta

2026. gada ____ . _____

rīkojums Nr. _____)

Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes 2026.-2050.

Rīga, 2026

Saturs

Saturs.....	2
Saīsinājumu saraksts un lietoto jēdzienu skaidrojums	3
1. Kopsavilkums	4
2. Meža un saistīto nozaru attīstības pamatprincipi	5
3. Meža un saistīto nozaru politikas un meža nozares mērķi.....	6
3.1. Latvijas Meža politikas mērķi.....	6
3.2. Meža nozares stratēģiskie mērķi	7
3.3. Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādņu 2026. – 2050. gadam mērķi	7
4. Problēmas, kuras var kavēt meža un saistīto nozaru attīstības politikas mērķu sasniegšanu:	11
5. Sasaiste ar nacionālajiem un ES plānošanas dokumentiem	14
5.1. Nacionālie plānošanas dokumenti.....	14
5.2. Eiropas līmeņa plānošanas dokumenti	17
5.3. ES normatīvais regulējums, kas ietekmē nozares darbību	18
6. Teritoriālā perspektīva.....	20
7. Meža un saistīto nozaru attīstības scenārijs	22
8. Politikas rezultāti un to rezultatīvie rādītāji	23
8.1. Rādītāji sasaistē ar hierarhiski augstākiem un citiem attīstības plānošanas dokumentiem.....	23
8.2. Pamatnostādņu politikas rezultāti un to rezultatīvie rādītāji.....	24
9. Rīcības virzieni un tiem pakārtotie uzdevumi politikas mērķu un rezultātu sasniegšanai.....	34

Saīsinājumu saraksts un lietoto jēdzienu skaidrojums

SEG - siltumnīcefekta gāzes

Natura 2000 tīkls - vienots Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo teritoriju tīkls

ĪADT - īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

ES – Eiropas Savienība

EK – Eiropas Komisija

IT - informācijas tehnoloģijas

NAP 2021.-2027. - Latvijas Nacionālais attīstības plāns¹

Saimnieciskie meži – meži, kuru primārais apsaimniekošanas mērķis ir meža biomasas ieguve (koksnes ieguve), mežaudžu ražības, noturības un vitalitātes paaugstināšana.

Dabas aizsardzības meži – meži, kuru apsaimniekošanas mērķis ir meža bioloģiskās daudzveidības, sugu un biotopu aizsardzība, teritorijas ar normatīvajos aktos noteiktiem saimnieciskās darbības aprobežojumiem.

CRCF regula – ES brīvprātīgas sertifikācijas ietvars, Regula (ES) 2024/3012 izveido pirmo ES mēroga brīvprātīgo oglekļa sertifikācijas sistēmu.

¹ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglefindmkaj/https://likumi.lv/wwraksti/LIKUMI/NAP/NAP2027.PDF

1. Kopsavilkums

Latvijas meža nozare apvieno mežsaimniecību, mežistrādi un koksnes pārstrādi, nodrošinot pamatu valsts ekonomiskajai drošībai, noturībai un īpaši bioekonomikai. Meža politikas mērķis ir meža ekosistēmas pārvaldīšana tādā veidā un apjomā, kas ilgtermiņā saglabā tās bioloģisko daudzveidību, produktivitāti, atjaunošanās spēju, dzīvotspēju un potenciālu īstenot nozīmīgas ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas. Šīs pieejas izpildi raksturo Paneiropas meža ilgtspējīgas apsaimniekošanas kritēriji un indikatori.

Vēsturiskā meža apsaimniekošana, īpaši hidrotehniskā meliorācija, selekcijas rezultātu izmantošana un jaunaudžu kopšana, nodrošinājusi būtisku audžu ražības un kopējās krājas kāpumu un augstus kopējās mežu bioloģiskās daudzveidības rādītājus, kā audžu ar vairākām koku sugām īpatsvaru, organiskā oglekļa uzkrājumu minerālaugsnēs, atmirušās koksnes apjomu.

Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādņu 2026.- 2050. (turpmāk – Meža pamatnostādnes) nolūks ir pielāgošanās notiekošajām un sagaidāmajām klimatiskajām, ģeopolitiskajām un starpvalstu normatīvās vides pārmaiņām, telpiski pielāgota ekosistēmas pakalpojumu nodrošināšana, kā arī konkurences stiprināšana koksnes un nekoksnes produktu un pakalpojumu, t.sk. oglekļa un dabas kredītu, tirgos. Tā paredz līdz 30% mežu uzturēt primāro mērķi turpmāka meža bioloģiskās daudzveidības kāpināšana, ietverot 10% stingri aizsargātas platības, savukārt 70% noteikt primāro mērķi bioekonomika, radot iespējami mazus, mērķētus administratīvos ierobežojumus.

Latvijā mežs aizņem 3,45 miljonus hektāru un klāj 53% valsts teritorijas. Meža pamatnostādnes ir nozares vidēja termiņa plānošanas dokuments, kas fokusēts uz meža kā resursa iespējami optimālu izmantošanu Latvijas tautsaimniecības attīstībai un iedzīvotāju labklājības nodrošināšanai. Vienlaicīgi attīstot meža teritoriju telpisko specializāciju ar atšķirīgiem mērķiem un apsaimniekošanas paņēmieniem.

Mežu piederība sadalās līdzīgi starp valsti un citiem mežu īpašniekiem. Meža pamatnostādnes turpina visiem meža īpašniekiem un tiesiskajiem valdītājiem nodrošināt vienādas tiesības, īpašuma tiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un vienādus pienākumus. Saimnieciskās darbības ierobežojumi augstvērtīgu dabas vērtības aizsardzībai prioritāri nosakāmi publisku personu mežos.

Meža pamatnostādņu īstenošanai plānota nacionālās zinātniskās kapacitātes uzturēšana un stiprināšana, kā arī sistemātiski ievākto datu kopu par dažādiem meža ekosistēmas pakalpojumiem un meža bioloģiskās kvalitātes rādītājiem paplašināšana. Šādi dati būs pamats arī ekonomiski efektīviem risinājumiem meža biotopu kvalitātes kāpināšanai un labvēlīgas vides uzturēšanai meža putnu sugām. Bioloģiskās daudzveidības uzturēšanā uzsvars tiks likts uz “drošās ostas principa” ieviešanu, radot iespējas iedzīvotājiem brīvprātīgās un dinamiskās dabas aizsardzības pieeju.

Nozares attīstībai būtiska un plānota esošo un topošo tās dalībnieku izglītošana, un inovatīvu, vienotu, digitalizētu risinājumu ieviešana, kā arī sabiedrības izglītošana un atgriezeniskās saiknes nodrošināšana lēmumu pieņemšanā un normatīvā regulējuma uzlabošanā.

Paredzēts turpināt pilnveidot un kāpināt meža apsaimniekošanas un meža un saistīto nozaru kopīgo ieguldījumu ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā, sekmējot Latvijas iedzīvotāju labklājību, īpaši lauku teritorijās.

2. Meža un saistīto nozaru attīstības pamatprincipi

Atjaunoto Meža pamatnostādņu sagatavošanai izmantoti Latvijas meža politikā formulētie ekonomiskie, sociālie un vides pamatprincipi:

- mežs un meža zeme ir Latvijas nacionālā bagātība, kura apsaimniekojama un vairojama, ievērojot mežsaimniecības ilgtspējības principu, vienlaikus sabalansējot sabiedrības ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās vajadzības un nodrošinot attīstības iespējas, savukārt, valsts meža īpašums ir valsts kapitāls un garants šo vajadzību realizācijai;
- tirgus ekonomikas un brīvās konkurences attīstība meža nozarē, veidojot atbilstošu normatīvo vidi un novēršot valsts iejaukšanos saimnieciskajā darbībā, vienlaicīgi stabilizējot koksnes resursu ilgtspējīgu pieejamību, radot prognozējamu vidi mežsaimniecības produkcijas pārstrādes attīstībai, saglabājot prognozējamu nodokļu slogu un novēršot administratīvo slogu;
- valsts publisko funkciju - normatīvās, uzraudzības un daļēji arī atbalsta funkcijas, īstenošana ir nodrošināma ar tiešu budžeta finansējumu un valsts ekonomiskajai un reģionālajai attīstībai nepieciešamās infrastruktūras izveidošanai un uzturēšanai meža zemēs ir piesaistāmi publiskie līdzekļi;
- vides mērķu īstenošanai meža apsaimniekošana ir pilnveidojama, ņemot vērā meža ekosistēmu lomu un veicot meža stāvokļa monitoringu, un pilnveidojot zinātniski pamatotu, dinamisku aizsargājamo teritoriju sistēmu, kas atbalsta ainavu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu mežos. Mežsaimnieciskajā darbībā dabas aizsardzībai atvēlētās meža teritorijās attīstāmas dabai tuvākas apsaimniekošanas metodes, tuvinot meža ekosistēmas to dabiskajai struktūrai un saglabājot elementus, kas uztur bioloģisko daudzveidību;
- koksnes kā atjaunojama materiāla plašāka izmantošana Latvijas tautsaimniecībā stimulējama ar nodokļu politiku un citiem motivācijas mehānismiem;
- nosakot saimnieciskās darbības ierobežojumus, sabiedrībai pieejamo meža ekosistēmas pakalpojumu nodrošināšanai, privātā meža īpašniekam ir tiesības uz neiegūto ienākumu taisnīgu kompensāciju;
- mežsaimniecības ekonomiskās dzīvotspējas un meža vērtību saglabāšanai un vairošanai attīstāma meža īpašnieku sadarbība;
- sociālajā jomā, mežs visiem brīvi pieejams, izņemot gadījumus, kad to ierobežo likums vai likum-pamatoto tiesību aktu noteiktā kārtība vai privāta īpašnieka nosacījumi. Mežu apsaimniekošanā ir ņemamas vērā kultūrvēsturiskās vērtības;
- valsts, radot labvēlīgu vidi uzņēmējdarbībai meža nozarē, veido priekšnosacījumus reģionālajai attīstībai un sekmē sociālās infrastruktūras attīstību mežā;
- nākotnes maksimāli pieļaujamā koku ciršanas apjoma galvenajai cīrtei valsts mežos noteikšanas principi attīstāmi atbilstoši aktualizētajai meža politikai un mūsdienīgiem mežsaimniecības principiem;

- valsts funkciju realizācija meža jomā, veicina Latvijas iedzīvotāju labklājību, jo īpaši lauku teritorijās;
- meža nozares attīstības plānošana kopējā Latvijas tautsaimniecības kontekstā ietver ar mežu un meža produktiem saistīto nozaru intereses un iespējas, veicina reģionu līdzsvarotu attīstību.

3. Meža un saistīto nozaru politikas un meža nozares mērķi

3.1. Latvijas Meža politikas mērķi

Meža politikas virsmērķis ir meža un meža zemju ilgtspējīga (nenoplicinoša) apsaimniekošana², lai veidotu sakoptu, neatkarīgu un pārtikušu Latviju.

Ilgtspējīga apsaimniekošana nozīmē “*meža un meža zemju pārvaldīšana tādā veidā un apjomā, kas saglabā to bioloģisko daudzveidību, produktivitāti, atjaunošanās spēju, dzīvotspēju un to potenciālu īstenot nozīmīgas ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas vietējā, nacionālā un globālā līmenī tagad un nākotnē, un kas nerada draudus citām ekosistēmām*”^{3,4} (Otrā Ministru Konference par Mežu Aizsardzību Eiropā “Saistības ilgtspējīgai mežu apsaimniekošanai Eiropā” REZOLŪCIJA H1 Vispārīgas pamatnostādnes Eiropas mežu ilgtspējīgai apsaimniekošanai). Ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas principi nostiprināti Meža likumā, savukārt aktualizētie Politikas mērķi ir:

- nodrošināt esošās meža platības nesamazināšanos, ierobežojot atmežošanu un veicinot lauksaimniecībā un citādi neizmantojamo zemju apmežošanu ar valsts rīcībā esošiem pasākumiem;
- saglabāt un paaugstināt meža zemju ražību;
- radīt priekšnoteikumus augstai nozares konkurētspējai;
- attīstīt mežu un nozares pielāgošanās spēju klimata pārmaiņām;
- nodrošināt mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un atjaunošanu, atbalstot ilgtermiņa klimata neitralitātes mērķu sasniegšanu;
- kāpināt meža biotopu kvalitāti šim mērķim atvēlētājās teritorijās un veicināt brīvprātīgo dabas aizsardzību;
- dot ieguldījumu ilgtermiņa zemes lietošanas politikas izstrādē un ieviešanā;
- stiprināt meža un nozares ieguldījumu Latvijas drošībai un resursu neatkarībai;
- turpināt saglabājošu meža apsaimniekošanas pieeju, saglabājot koku, strukturālo elementu un organismu kopumu mežizstrādes laikā, lai uzlabotu bioloģisko daudzveidību un uzturētu ekosistēmu pakalpojumus saimnieciskajos mežos;
- attīstīt datu ieguvu un aktualizāciju ar tālizpētes metodēm, tostarp vienkāršojot mērījumu veikšanu un uzticot atbildību meža īpašniekam;
- attīstīt un pilnveidot risku mazināšanas sistēmu meža apsaimniekošanā.

Virzība uz Politikas mērķu sasniegšanu ļaus palielināt meža zemju platību īpatsvaru, meža kvalitāti un ieguldījumu Latvijas tautsaimniecībā.

² Latvijas Meža politika <https://www.zm.gov.lv/lv/latvijas-meza-politika>

³ Helsinku rezolūcija H1 <https://www.zm.gov.lv/lv/media/2667/download?attachment>

⁴ Meža likums. Termini <https://likumi.lv/ta/id/2825-meza-likums>

3.2.Meža nozares stratēģiskie mērķi

Meža nozare 2020.gadā definējusi stratēģiskos mērķus attīstībai, kas vienlaikus atbalsta Latvija 2030 politikas rezultāta dabas kapitāla jomā sasniegšanu, kā arī NAP 2021.-2027. ar meža nozari saistīto prioritāšu realizāciju un politiku rezultātu sasniegšanu.

Šie mērķi ir :

Līdz 2032.gadam Latvijas meža nozares koksnes produkts, nonākot pie ārpus nozares pircēja, ir pieaudzis vērtībā vismaz 12 reizes.

Līdz 2032.gadam Latvijas meža nozarē pievienotā vērtība uz darba vietu tiks dubultota.

Līdz 2050.gadam Latvijas mežaudžu ražība ir palielināta par 25% (jaunizveidotās mežaudzēs).

Lai izpildītu 2024.gadā apstiprinātās Dabas atjaunošanas regulas prasības, meža bioloģisko vērtību atvēlēti līdz 30% mežu, no kuriem līdz 10% stingri aizsargāti.

3.3.Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādņu 2026. – 2050. gadam mērķi

Pamatnostādnes ir secīgs nozares attīstības plānošanas dokuments pēc Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnēm 2015.-2020. gadam⁵, aktualizējot un papildinot tajās izvirzītos mērķus, un ir saskaņā ar Latvijas Meža politikas virsmērķi un meža nozares stratēģiskajiem mērķiem. Informācija par Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādņu 2015.-2020. gadam rezultātiem sniegta 3., 4. Pielikumā.

Meža nozare veido nozīmīgu daļu no Latvijas bioekonomikas. Ilgtspējīgi audzēta meža biomasa (koksnes un nekoksnes resursi) piedāvā atjaunojamus, atkārtoti izmantojamus un salīdzinoši viegli reciklējamu alternatīvu resursu fosilo resursu aizstāšanai. Vieda meža resursu izmantošana mazina Latvijas atkarību no ārējām izejvielām, sekmē ekonomisko drošību un vietējās ekonomikas noturību un stratēģisko neatkarību, kā arī labklājību un lauku teritoriju attīstību.

Ilgtspējīga meža resursos balstīta bioekonomika sniedz risinājumus klimata, sociālo un vides mērķu sasniegšanā. Tā var dot iespēju sabiedrības transformācijai uz ilgtspējīgu dzīves veidu, aizvietojojot fosilos resursus un mazinot plastmasas piesārņojumu. Latvijā meža bioekonomikai ir ievērojams neizmantots potenciāls, kas attīstāms iedzīvotāju labklājības un drošības nodrošināšanai.

Meža resursos balstīta aprites bioekonomika rada iespēju jaunām tehnoloģijām un risinājumiem, kā biotehnoloģijas, konstrukciju un ēku būvniecība, pārtikas un barības ražošana, medicīnas risinājumi, ķīmiskā pārstrāde. Tā veicina biomateriālu, blakusproduktu un atkritumu apriti un efektīvāku izmantošanu. Sekmīgai mērķa sasniegšanai un meža nozares potenciāla attīstīšanai nepieciešami ieguldījumi, strukturāls ietvars un starpnozaru sadarbība.

⁵ <https://likumi.lv/ta/id/276929-par-meza-un-saistito-nozaru-attistibas-pamatnostadnem-20152020-gadam>

Ilgtermiņam meža biomasas nodrošinājumam būtiski vienoties par meža apsaimniekošanas mērķiem mežu teritorijās, lai Latvijas mērogā līdzsvarotu ekonomiskos ieguvumus, neiegūtos ienākumus un izmaksas dabas vērtību uzturēšanai. Atbilstoši izvēlētam mērķim pielietojama individualizēta apsaimniekošanas pieeja, veidojot stabilu un prognozējamu uzņēmējdarbības vidi ilgtermiņā.

1. mērķis: *Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta.*

Latvijā tiek īstenota un attīstīta saglabājoša meža apsaimniekošana, stabila un prognozējama koksnes produktu piegāde, ievērojot sabiedrības intereses vides un sociālajā jomā. Mežu apsaimniekošanai Latvijā ir vairāk kā simts gadu pieredze. Tomēr mežsaimniecībā nākas saskarties ar arvien jauniem izaicinājumiem - šobrīd aktuālākais ir klimata pārmaiņu radīto risku pieaugums. Ilglaicīgai attīstībai meklējami jauni risinājumi kā pielāgoties klimata pārmaiņām un izmantot Latvijas ģeogrāfisko potenciālu produktīva meža audzēšanai, kā arī meža ģenētikas iespējas sugu pielāgošanai klimata izmaiņām un SEG piesaistes uzlabošanai. Izteiktāki karstuma un sausuma vilņi vasarās rada meža ugunsbīstamības pieaugumu, savlaicīga ugunsgrēku pamanīšana un efektīva ierobežošana iespējama attīstot meža ugunsdrošības infrastruktūru un plašāk izmantojot IT risinājumus. Viens no efektīvākajiem pasākumiem papildus SEG piesaistē ir meža platību un produktivitātes palielināšana (gan mērķtiecīga, gan dabisku procesu rezultātā). Tomēr īstenojot mežu platību palielināšanu ir jāvērtē: (1) platību nepieciešamība lauksaimnieciskajai ražošanai, (2) bioloģiski vērtīgu ne-meža platību saglabāšana, (3) meliorācijas sistēmu funkcionalitāte. Lai saglabātu un uzlabotu mežaudžu vitalitāti, nodrošināma savlaicīga meža koku kaitēkļu un slimību diagnosticēšana, monitorings un preventīvo pasākumu ieviešana. Saimnieciskajos mežos pielietojami mežsaimniecības paņēmieni, kas mazina koku sugu vitalitātes apdraudējumu, nodrošina optimālu mežaudžu krājas pieaugumu un CO₂ piesaisti, kā arī meža īpašumu kapitālvērtības pieaugumu. Lai tuvinātos Zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektoram izvirzītā oglekļa piesaistes mērķa sasniegšanai, uzturot arī meža bioloģisko daudzveidību, pilnveidojama, balstoties jaunākajās zinātnes atziņās, maksimāli pieļaujamā galvenās cirtes apjoma noteikšanas metodika valsts mežos. Uzmanība pievēršama arī neproduktīvām mežaudzēm, kā piemēram baltalkšņu un blīgznu audzēm, pārbiezinātām vidēja vecuma egļu audzēm, savlaicīgi veicot šādu audžu nomaiņu. Lai uzlabotu audžu ražību, mazināmi administratīvie šķēršļi augsnes ielabošanas pasākumiem, vietās, kur tas ir ekonomiski un ekoloģiski pamatoti. Racionāla zemes apsaimniekošana meža audzēšanai nodrošina stabilu un prognozējamu koksnes pieejamību bioekonomikai, no ilgtspējīgi apsaimniekotiem mežiem, tādējādi radot pievilcīgu vidi investoriem. Savukārt meža biomasas plašāka izmantošana, oglekļietilpīgo materiālu aizvietošana, koka izmantošana būvniecībā, tostarp publisko ēku celtniecībā, mazina Latvijas kopējās emisijas un tuvina nulles emisiju mērķa sasniegšanai.

Augstvērtīgās meža bioloģiskās daudzveidības aizsardzība nodrošināma dabas aizsardzības mežos (līdz 30% no meža platības). Šajās teritorijās iekļauj visas teritorijas ar normatīvajos aktos noteiktiem saimnieciskās darbības aprobežojumiem, kuru mērķis ir bioloģiskās daudzveidības uzturēšana un vides aizsardzība, t.sk. skaitā meža platības ar stingru aizsardzību, kas nepārsniedz 10% no mežu teritorijas. Dabas aizsardzības teritorijās iekļauj arī brīvprātīgi aizsargātās platības, par kurām noslēgts līgums ar meža īpašnieku. Šīs teritorijas apsaimniekojamās ar Latvijas apstākļiem atbilstošām dabai tuvākām meža apsaimniekošanas metodēm.

Papildu teritoriju iekļaušana ar normatīviem aktiem aizsargātās platībās tiek veikta, balstoties uz zinātniski pamatotiem teritoriju izvērtēšanas rezultātiem. Papildinot Natura 2000 tīklu ar ĪADT, kas nodrošina aizsardzību ES nozīmes biotopu platībām, ņem vērā visa veida ierobežojumus, kas saistīti ar dabas vērtību saglabāšanu vai uzturēšanu. Nosakot papildu teritorijas ievēro Informatīvajā ziņojumā “Par aizsargājamo biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanas rezultātiem un tālāko rīcību aizsargājamo biotopu labvēlīgas aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai” norādīto, ka jaunu aizsargājamo meža teritoriju izveidē ievērojams princips - veidojot jaunas aizsargājamās teritorijas, tad līdzvērtīgā platībā mazāk vērtīgām tiek ņemtas aizsargājamās teritorijas statuss, izņemot Natura 2000 teritorijas⁶. Dabas vērtību mežā apzināšanai un uzturēšanai pilnveidojama zinātniski pamatota raksturojošo indikatoru un monitoringa sistēma. Veidojot jaunas aizsargājamās meža teritorijas veicams sociālekonomiskās ietekmes novērtējums, ievērojot būtiskas ietekmes novēršanas principu. Privātajiem mežu īpašniekiem taisnīgi kompensējami aizsargājamās meža platībās neiegūtie ienākumi. Lai iesaistītu meža īpašniekus oglekļa piesaistē, oglekļa saistīgā saimniekošana un meža bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā, veicināma brīvprātīgās sertifikācijas un tirgus attīstība.

Ņemot vērā, ka ap 80% nozares produkcijas tiek eksportēts, Latvijas meža nozarei, ir būtiska cienījama reputācija eksporta tirgos. Liela vērība pievēršama nozares popularizēšanai starptautiskajos procesos, forumos un iniciatīvās, stiprināma nacionālo pasākumu ilgtspējīgai meža apsaimniekošanai atpazīstamība un profesionālo organizāciju un institūciju pārrobežu sadarbība. Regulāri gatavojama informācija par mežu un meža nozari starptautiskām institūcijām, kā arī dalība starptautiski salīdzināmos vērtējumos.

Stiprināma medību saimniecība, pilnveidojot medījamo dzīvnieku populāciju un platību apsaimniekošanu, līdzsvarojot ekoloģisko stabilitāti, medījamo dzīvnieku sugu ģenētisko resursu uzlabošanu un iespēju pastāvēt tautsaimniecības nozarēm – mežsaimniecībai un lauksaimniecībai. Lai sabalansētu sugu populāciju genofonda un medījamo dzīvnieku apdzīvotās vides aizsardzību un saglabāšanu ar to radītajiem zaudējumiem lauksaimniecībai un mežsaimniecībai, jāīsteno pasākumi medījamo dzīvnieku postījumu samazināšanai, kas ietver gan preventīvo pasākumu īstenošanu, gan pieļaujamā nomedīšanas apjoma izpildi un pastiprinātu rīcību potenciālajās postījumu vietās. Nosakot pieļaujamo nomedīšanas apjomu nodrošināms ekoloģiski pamatots īpatņu skaits populācijās, samazinot pretrunas starp medību saimniecību un citu nozaru interesēm. Lai vecinātu medību saimniecības attīstību, nodrošināma medījamo dzīvnieku un to populāciju zinātniskās izpētes īstenošana.

2. mērķis: *Latvijas meža nozares produkcija ir konkurētspējīga, ar augstu pievienoto vērtību un atbilst klienta vajadzībām.*

Latvijas kokrūpniecībai ir lielas attīstības iespējas konkurētspējīgu, ilglietojamu un augstas pievienotās vērtības produkcijas ražošanai. Eiropā un pasaulē aizvien pieaug izpratne un pieprasījums koka kā atjaunojama materiāla izmantošanai būvniecībā. Tiek aizvien augstāk novērtēta koka spēja piesaistīt oglekli, samazināt enerģijas patēriņu un kalpot kā atjaunīgai alternatīvai tēraudam un betonam.

Potenciāla realizēšanai veicināma integrēta nozaru politiku realizācija valsts, reģionālā un vietējā līmenī, izmantojot ES fondu, valsts atbalsta un citus valsts rīcībā esošos

⁶ Informatīvais ziņojums “Par aizsargājamo biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanas rezultātiem un tālāko rīcību aizsargājamo biotopu labvēlīgas aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai” 14.lpp
https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/b3442c9e-5b9f-4705-a9e1-e1dc0e7873bc

instrumentus – tostarp birokrātiskā sloga mazināšanu un uzņēmējdarbības vides stabilitātes uzlabošanu. Nepieciešams novērst politikas uzstādījumu dēļ radušos ražīguma samazināšanos. Tā radot pamatu dinamiskai un konkurētspējīgai meža nozares tālākai attīstībai, izmantojot vadības un loģistikas kompleksus risinājumus, nozares un saistīto nozaru uzņēmumu specializāciju un sadarbību augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu ražošanai un produktivitātes palielināšanai (pievienoto vērtību Meža pamatnostādņu izpratnē veido darba algas, amortizācijas, peļņas un nodokļu summa) Nozīmīgi risinājumi iespējami izmantojot digitālās tehnoloģijas un IT risinājumus, tai skaitā attīstot precīzās mežsaimniecības (precision forestry) risinājumus. Tostarp, lai mazinātu kokmateriālu uzmērīšanas un uzskaites izmaksas, stiprinātu loģistiku un palielinātu procesu efektivitāti, produktivitāti, stiprinātu legālas un ilgtspējīgas uzņēmējdarbības konkurētspēju, attīstāma digitalizētās koksnes plūsmas datu apmaiņas platforma. Produkti un pakalpojumi no ilgtspējīgi apsaimniekota meža ir Latvijas bioekonomikas stūrakmens.

Pašlaik ievērojama daļa no papīrmalkas kvalitātes koksnes tiek eksportēta vai izmantota zemas pievienotās vērtības produktu, piemēram, skaldītas malka, granulu, brikešu, enerģētiskās koksnes, palešu bloku, palešu dēļu un tamlīdzīgu izstrādājumu ražošanai Latvijā. Lai nodrošinātu meža nozares ilgtspējīgu izaugsmi un konkurētspēju, nepieciešami papildu uzlabojumi un mērķtiecīgi pasākumi vietējās pārstrādes stiprināšanai. Augstākas pievienotās vērtības produktu ražošana jaunās koksnes ķīmiskās rūpniecības un kokapstrādes ražotnēs no zemas kvalitātes vai no līdz šim eksportētās neapstrādātas koksnes, nodrošinās stabilu siltumnīcefektu izraisošo gāzu piesaisti koksnes produktos.

Ilgspējīgas nozares izaugsmes pamatā ir cilvēkresursu pieejamība un prasmju attīstība. Lai saglabātu nozares nodarbinātību esošajā līmenī, nodrošināms konkurētspējīgs atalgojums, droša un nekaitīga darba vide un darbinieku pārkvalifikācijas pieejamība, attīstoties digitalizācijai, mākslīgajam intelektam, automatizācijai un augstākas pievienotās vērtības – zināšanu ietilpīgāku produktu ražošanai.

Latvijas ražotāju starptautiskā konkurētspēja aizvien vairāk ir atkarīga ne tikai no produkcijas kvalitātes un cenas attiecības, bet arī ražotāju ilgtspējas novērtējuma. Aizvien lielāka vērtība no patērētāju puses būs pievērsta arī trešajam ilgtspējas pīlāram – sociālajiem jautājumiem. Ir būtiski nodrošināt drošus un veselībai nekaitīgus darba apstākļus darba vietās. Darbinieki savu interešu aizstāvībai var rosināt slēgt koplīgumu, kas ir viens no instrumentiem, ko var lietot darbinieku interešu aizstāvībā.

3. mērķis: *meža un saistīto nozaru attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasmju līmenis.*

Kompetenti un pieejami cilvēkresursi un zinātniskais potenciāls ir priekšnoteikums nozares ilgtermiņa mērķu sasniegšanai un Latvijas izaugsmei. Darba tirgus izmaiņas, ko rada straujā tehnoloģiskā un digitālā ekonomikas transformācija, ietekmē tautsaimniecības nozaru pārstrukturizāciju, jaunu nodarbinātības formu veidošanos, pieprasījumu pēc jaunām zināšanām un prasmēm, spējas elastīgi pielāgoties mainīgajiem darba tirgus apstākļiem. Līdztekus sarūkošajam darbaspēkam un augstam migrācijas līmenim Latvijā arvien aktuālāk kļūst maksimāli izmantot esošos cilvēkresursus, tajā skaitā aktīvās novecošanās kontekstā, kā arī lielāku uzmanību veltot ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju iesaistei darba tirgū, radot apstākļus pēc iespējas iekļaujošākai nodarbinātībai atbilstoši cilvēku spējām un darbaspēju pakāpei.

Meža nozarē ienāk jauni tehnoloģiskie risinājumi darba procesu mehanizācijai un efektivitātes celšanai, kam nepieciešams augsti kvalificēts darba spēks. Darba kvalitātes un efektivitātes celšanai būtiska pieejama atbilstoša izglītība, kā arī vienoti kvalitātes standarti un produktu un pakalpojumu sertifikācijai. Kā profesionālās, tā akadēmiskās mācību programmas pilnveidojamas elastīgai reaģēšanai mainīgajam nozares pieprasījumam. Aizvien pieaugoša nozīme ir mūžizglītībai – iespējai atbilstoši mainīgām vajadzībām iegūt zināšanas, prasmes un pieredzi, lai paaugstinātu vai mainītu savu kvalifikāciju vai nodarbošanās jomu atbilstoši meža nozares darba tirgus pieprasījumam, savām interesēm un vajadzībām. Pieaugušo apmācībai organizējami semināri, kolēģu pieredzes apmaiņa, uzņēmumu apmācību programmas, izstrādājamas nozares vajadzībām atbilstošas profesionālās pilnveides izglītības programmas, izmantojama neformālā izglītība, iegūstot jaunas kompetences un pilnveidojot esošās atbilstoši darba devēju pieprasījumam.

Meža nozares attīstībai nepieciešamo jauno atziņu ieguvei veidojama tāda normatīvā un motivējošā sistēma, kas sekmē valsts, zinātniski pētniecisko institūciju, augstākās un profesionālās izglītības iestāžu, nozares interešu grupu un uzņēmēju sadarbība visos līmeņos, lai ilgtermiņā piesaistītu valsts un privāto finansējumu kā fundamentālo un praktisko zinātnes projektu un programmu, tā mācību programmu nodrošināšanai. Stiprināma pētījumu rezultātu komercializācija meža nozarē, tostarp Meža nozares kompetences centru atbalsta programmu īstenošana, audzējot augstākas pievienotās vērtības un jaunu produktu un inovatīvu tehnoloģiju īpatsvaru meža nozarē. Kā arī veicināma zinātnes institūciju un Latvijā radītu atziņu starptautiskā atpazīstamība, iekļaujot Latvijas zinātni vienotā Eiropas un globālā pētniecības telpā.

Bez tam stiprināma arī zināšanu pārnese, veicinot jaunāko zinātnes atklājumu komercializāciju un nodrošinot pētījumu atziņu integrāciju atbilstoša līmeņa un veida mācību programmās, kā arī stiprinot pielietojumu meža politikas pilnveidē, normatīvo aktu izstrādē un praktiskā meža apsaimniekošanā un nozares produktu un pakalpojumu radīšanā. Meža apsaimniekošanas attīstībai, nepārtraukti uzlabojamas meža īpašnieku zināšanas par ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu, nodrošinot semināru, apmācību un konsultāciju pieejamību.

Meža nozares atpazīstamībai, izpratnei par tās nacionālo nozīmi un potenciālu Latvijas iedzīvotāju labklājības nodrošināšanā, būtiski pilnveidot sabiedrības izpratni par meža apsaimniekošanas procesiem un kopsakarībām, nozares kopējo ieguldījumu dzīves vides un ilgtspējīgas attīstības veidošanā. Veicināma meža nozares izzināšanas aspektu iekļaušana vispārējās izglītības programmās, ka arī attīstāma bērnu un jauniešu interešu izglītība meža jomā. Attīstāmā sadarbība ar masu medijiem sabiedrības informēšanai par meža nozares sasniegumiem un ieguldījumu ekonomiskās dzīvotspējas un nacionālās drošības stiprināšanā.

4. Problēmas, kuras var kavēt meža un saistīto nozaru attīstības politikas mērķu sasniegšanu:

- meža un meža zemes efektīva apsaimniekošana ir ierobežota - mežsaimniecības potenciāls Latvijā netiek izmantots pilnā apjomā, tai skaitā, lai sasniegtu ZIZIMM ilgtermiņa klimata mērķus, kā arī veidotu stabilu nodokļu plūsmu valsts budžetā un darba vietas reģionos;

- neapstrādātu apaļkoku (papīrmalkas kvalitātes sortimenta) eksporta negatīvā ietekme uz ZIZIMM mērķu sasniegšanu (netiek uzskaitīti koksnes produktu apakškategoriā Latvijas SEG bilancē);
- maksimāli galvenajā cirtē pieļaujamā koku ciršanas apjoma noteikšanas principi valsts mežos ir nepilnīgi, jo lietotais algoritms ir vērsts uz koku sugu vecuma struktūras izlīdzināšanu, šāda pieeja klimata un bioloģiskās daudzveidības politikas mērķu izpildi nodrošinot tikai daļēji un netieši;
- esošais normatīvais regulējums rada nesamērīgu administratīvo slogu gan meža īpašniekiem, gan Valsts meža dienestam, kā arī ierobežo meža īpašnieku pieņemt ekonomiski pamatotus lēmumus saimniecisko mežu apsaimniekošanā, īpaši ņemot vērā klimata pārmaiņu radīto ietekmi;
- meža īpašnieku darbība ir ierobežota, lai preventīvi mazinātu biotisku un abiotisko faktoru izraisītus mežaudžu bojājumus;
- samazinās koksnes produktu ražošanai pieejamās meža zemes platības;
- netiek pilnā apjomā izmantots Latvijas zinātnes atziņu potenciāls mežsaimniecības efektivitātes paaugstināšanā un zināšanu pārnēsē visā meža apsaimniekošanas ciklā (īpaši privātos mežos);
- neatbilstoša meža infrastruktūra - nepietiekams meža ceļu tīkla blīvums privātos īpašumos, meža meliorācijas sistēma ir nolietojusies un netiek renovēta un rekonstruēta vajadzīgajā apjomā, novecojoša meža ugunsdzēsības infrastruktūra;
- nav noteikti ietekmes uz vidi vērtējuma – IVN, būtiskuma sliekšņi un kompensējošie mehānismi;
- nepilnīga meža bioloģiskās daudzveidības monitoringa sistēma un nepietiekams finansējums sistemātiskai datu ieguvei, lai uzturētu zinātniski pamatotu informāciju par bioloģisko daudzveidību saimnieciskajos mežos (mežos, kuru apsaimniekošanas galvenais mērķis ir meža īpašnieka ekonomisko interešu īstenošana);
- nepietiekama izpratne par meža bioloģiskās daudzveidības indikatoriem saimnieciskajos mežos;
- nav radīta sistēma (normatīvais regulējums) sugu un biotopu ekspertu darba kvalitātes novērtēšanai un ekspertu civiltiesiskai atbildībai;
- netiek efektīvi pielietota meža aizsardzības statusa atcelšana vai saimniecisko ierobežojumu parskatīšana, vietās kur nav sasniegti plānotie dabas aizsardzības mērķi, aizsargātās dabas vērtības ir būtiski samazinājušās vai zudušas;
- nav vienošanās par principiem Eiropas Savienības Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas 2030 mērķu sasniegšanai Latvijā, īpaši nav vienošanās par meža teritorijām, atvēlot meža bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai ne vairāk kā 30% meža platību, tostarp ietverot 10% stingri aizsargātās platības, tai skaitā arī nosakot jaunas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas;
- nav izstrādāta dinamiskā pieeja dabas aizsardzības teritoriju papildināšanai ar jaunām, izslēdzot tās teritorijas kurās dabas vērtības ir zudušas;
- nav noteikti optimālie NATURA 2000 teritoriju, ĪADT, mikroliegumu, to buferzonu un vides un dabas resursu aizsargjoslu aizsardzības un apsaimniekošanas režīmi un nosacījumi; nav izstrādāta pirmatnējo un seno mežu definīcija;

- nav izstrādāti vienoti principi, lai novērtētu bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai īstenoto apsaimniekošanas režīmu un nosacījumu sociālekonomisko ietekmi, kā arī nodrošinātu atbilstošu taisnīgu kompensāciju privātiem meža īpašniekiem par saimnieciskās darbības ierobežojumu rezultātā negūtiem ienākumiem;
- ierobežota meža īpašumu apsaimniekošanas efektivitāte;
- valstij piederošajos saimnieciskajos mežos vides ziņā ilgtspējīgu ieguldījumu novērtēšanā (Taksonomijas regulējums) nav noteikts mērķis būtisku ieguldījumu veikšanai.
- nepietiekami attīstīta privāto meža īpašnieku sadarbība mežu apsaimniekošanā un produktu un pakalpojumu realizācijā;
- nepietiekama informācijas tehnoloģiju un mākslīgā intelekta risinājumu izmantošana mežu apsaimniekošanā, kokmateriālu ražošanā un piegādēs, tostarp nepilnīga mūsdienīgu publisko pakalpojumu pieejamība;
- nepietiekama attālās izpētes tehnoloģiju un datu izmantošana, kas saistīta gan ar tehnoloģiju pieejamību, gan datu kvalitāti un apstrādes risinājumiem, tai skaitā precizitāti, kā arī novecojoša meža uguns novērošanas sistēma, lēna pāreja uz attālinātās novērošanas iekārtām uguns apsardzībā;
- nepietiekams ilgtermiņa finansējums meža kaitēkļu un slimību dinamikas novērtējumam (monitoringam);
- pieaugoši pārnadžu un plēsēju bojājumi mežsaimniecībai un lauksaimniecībai, esošajai populāciju dinamikai nepiemērota dzīvnieku uzskaitē un skaita regulācijas risinājumi;
- meža nozares attīstībai kvalificēta darbaspēka ierobežota pieejamība ilgtermiņā;
- lemjot par valsts mežu apsaimniekošanas uzņēmumu peļņas novirzīšanas prioritātēm, netiek novērtēta ietekme uz ieguldījumu zinātnē un dividendu apjomu valsts budžetā;
- nekonkurētspējīgas elektroenerģijas piegādes izmaksas un cena, nepietiekama ražošanai nepieciešamā infrastruktūra reģionos un citu faktoru, kas ietekmē uzņēmumu starptautisko konkurētspēju, nelabvēlīgais stāvoklis, ierobežo straujas investīcijas tālākapstrādes produktu ražošanā;
- krītošie demogrāfiskie rādītāji, ierobežota darba spēka pieejamība un pieaugoša konkurence darba tirgū;
- lai arī ik gadu samazinās aploksņu algu īpatsvars, tomēr vēl pastāv negodīga konkurence darbaspēka un pakalpojumu tirgū. Reversā PVN atcelšana radīs risku nodokļa administrēšanai;
- joprojām nepietiekami attīstīta vietējā pārstrāde papīrmalkas kvalitātes sortimentiem, motivācijas trūkums uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijās, jo īpaši darba ražīguma un koksnes tālākapstrādes attīstībai;
- nepietiekams koksnes produktu, izņemot kurināmā, patēriņš vietējā tirgū ierobežo mazo un vidējo uzņēmumu rašanos, kā arī koksnes kā vietēja un atjaunojama resursa ieguldījumu Latvijas SEG mazināšanā;
- ierobežotas biznesa uzsākšanas un izaugsmes iespējas mazajiem, vietējā kapitāla uzņēmumiem, netiek pietiekami izmantotas jaunākās tehnoloģijas un zināšanas; iespējama nesabalansētība starp prognozējamo algu pieaugumu un produktivitātes kāpināšanu;

- pētījumiem pieejamais finansējums pilnībā nenodrošina meža nozares attīstības prioritātes;
- nepietiekama zināšanu un tehnoloģiju pārnese, ierobežota pētniecības un testēšanas infrastruktūra;
- normatīvā vide ierobežo meža audzēšanas riskus mazinošus meža apsaimniekošanas paņēmieni ieviešanu un mežaudžu adaptācijas klimata pārmaiņām iespējas;
- nozares attīstības vajadzībām daļēji atbilstošas apmācību programmas un infrastruktūra profesionālās izglītības, augstākās izglītības un kvalifikācijas uzlabošanas (mūža izglītības) sistēma;
- atsevišķos gadījumos nepietiekami droši un veselībai nekaitīgi darba apstākļi darba vietās, tādējādi pilnveidojams darba ņēmēju un devēju sociālais dialogs;
- nepietiekama zinātnes atziņu publicitāte un sadrumstalota sabiedrības izpratne par mežsaimniecības piedāvātajiem ekosistēmu pakalpojumiem un koksnes kā atjaunojamā resursa izmantošanas priekšrocībām;
- uzņēmumu nepietiekams digitālais briedums neļauj efektīvi izmantot un attīstītas meža nozares kopīgās IT platformas;
- augošs ES regulētu ierobežojumu un administratīvais slogs. ES uzstādījumi pārkāpj valstu subsidiaritātes principus meža apsaimniekošanas jomā.

5. Sasaiste ar nacionālajiem un ES plānošanas dokumentiem

5.1. Nacionālie plānošanas dokumenti

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Latvija 2030)⁷ nosaka valsts ilgtermiņa attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu. Meža nozares potenciāls tieši saistīts ar divām prioritātēm: *inovatīva un ekoeфекtīva ekonomika* un *daba kā nākotnes kapitāls*. Attīstībai nepieciešama inovācija un pāreja uz preču un pakalpojumu radīšanu ar zemu oglekļa emisijas un energoietilpības līmeni, atjaunīgo energoresursu izmantošana un tehnoloģiju attīstība, veselīga pārtika un ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājums. Latvija 2030 secināts, ka Latvijas dabas kapitāls ir nepietiekami izmantots un apsaimniekots. Meža pamatnostādnes veicinās aprites meža bioekonomikas attīstību.

Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.⁸: nosaka lielākos valsts budžeta ieguldījumus Latvijas attīstībā un cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanā 7 gadu periodā. Tas ietver valsts attīstības prioritātes, mērķus un investīciju virzienus, kā arī plānotās reformas un politikas izmaiņas. Plāns līdzsvaro ieguldījumus jeb tēriņus un iespējas valstij un iedzīvotājiem "nopelnīt". Saskaņā ar šo plānu, Meža pamatnostādnes saistītas ar: Prioritāti "Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei", Prioritāti "Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība", Prioritāti "Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība" (saistītais mērķa indikators – meža putnu indekss), dodot meža un saistīto nozaru ieguldījumu tajās.

⁷ https://www.mk.gov.lv/lv/latvijas-ilgtspējigas-attistibas-strategija?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

⁸ <https://likumi.lv/wwraksti/LIKUMI/NAP/NAP2027.PDF>

Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai 2050.⁹: ilgtermiņa politikas plānošanas dokuments, kas izstrādāts, lai vienlaicīgi ar klimata pārmaiņu ierobežošanu un samazināšanu vairotu Latvijas tautsaimniecības ekonomisko konkurētspēju, kā arī lai Latvijas iedzīvotājiem tiktu nodrošināta droša dzīves vide. Klimatneitralitāte iespējama, ja nesamazināmās SEG emisijas kompensē piesaiste ZIZIMM sektorā, galvenokārt piesaiste mežā. Meža pamatnostādņu Rīcības virziens: Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta, un tā uzdevumu veicinās CO₂ piesaistes mežā.

Nacionālais klimata un enerģētikas plāns¹⁰: ilgtermiņa enerģētikas un klimata politikas plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas valsts enerģētikas un klimata politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus turpmākajiem desmit gadiem, ņemot vērā ieskicētos ilgtermiņa attīstības virzienus. Atjaunotais plāns¹¹ nosaka Latvijas valsts enerģētikas un klimata politikas mērķus un rīcības virzienus laika periodam līdz 2030. gadam. Papildus iepriekšējam vērā ņemts: klimata pārmaiņu mazināšanas un enerģētikas politikas ambīciju paaugstināšana ES līmenī un jaunie ES līmeņa ne-ETS darbību SEG emisiju, ZIZIMM un enerģētikas politikas mērķi, kā arī Latvijas līdzšinējais progress mērķu sasniegšanā un nozaru ministriju papildu pasākumi jauno un ambiciozāko klimata un enerģētikas politiku mērķu sasniegšanai un ES līmeņa jaunie atbalsta finansēšanas mehānismi. Lai sasniegtu ZIZIMM sektora mērķi, plāns paredz veikt sekojošus ar mežsaimniecību saistītus pasākumus – meža ieaudzēšanu, mežaudžu mēslošanu, hidroloģiskā režīma uzlabošanu un neproduktīvu mežaudžu nomaiņu. Pasākumi ir ņemti vērā izstrādājot Meža pamatnostādnes un to ietekme novērtēta izvēloties attīstības scenāriju.

Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam¹² ir veidots kā nacionāla līmeņa ilgtermiņa (līdz 2030. gadam) attīstības plānošanas dokuments, lai īstenotu Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020. gadam³ un 2021.–2027. gadam¹³, Eiropas Savienības likumdošanā⁴ un Parīzes nolīgumā⁵ noteikto. Plāna izstrādi nosaka arī ES pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģija⁶. Plānā ir apskatītas līdz šim Latvijā novērotās klimata pārmaiņas un noteikti pielāgošanās risinājumi dažādiem ar tām saistītiem riskiem un iespējām. Plāna virsmērķis ir mazināt Latvijas cilvēku, tautsaimniecības, infrastruktūras, apbūves un dabas ievainojamību pret klimata pārmaiņu ietekmēm un veicināt klimata pārmaiņu radīto iespēju izmantošanu. Plāns paredz ieviest vairāk nekā 80 pielāgošanās pasākumu, kas aptver gan cilvēku dzīvības, veselības un labklājības pasargāšanu no klimata pārmaiņu nelabvēlīgās ietekmes, gan tautsaimniecības spējas pielāgoties veicināšanu. Mežsaimniecībā būtiskākie riski ir koku slimību un kaitēkļu izplatība, vētru intensitāte un ziemas sasaluma trūkums, kas apgrūtina mežizstrādi. Meža pamatnostādnes ietver pasākumus minēto risku ietekmes mazināšanai. Plāna ieviešanas pasākumus un uzdevumus īsteno, izmantojot gan valsts un pašvaldību budžeta finansējumu, gan piesaistot ES un citu avotu finanšu līdzekļus, kā arī privāto kapitālu.

⁹ <https://likumi.lv/ta/id/342214-latvijas-strategija-klimatneitralitates-sasniesanai-lidz-2050-gadam>

¹⁰ <https://likumi.lv/ta/id/312423-par-latvijas-nacionalo-energetikas-un-klimata-planu-2012030-gadam>

¹¹ <https://likumi.lv/ta/id/353615-aktualizetais-nacionalais-energetikas-un-klimata-plans-20212030gadam>

¹² <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

¹³ <https://likumi.lv/ta/id/335137-par-vides-politikas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

Latvijas bioekonomikas stratēģija 2030¹⁴(LIBRA): izstrādī iezīmē Latvija 2030 , *daba kā nākotnes kapitāls* prioritāte. Lai sasniegtu mērķi - *būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā*, aktualizēts bioekonomikas nozīmīgums Latvijā un noteikti iespējamie attīstības virzienus līdz 2030. gadam. Bioekonomika ir tautsaimniecības daļa, kur ražošanas procesā ilgtspējīgā un pārdomātā veidā tiek izmantoti atjaunojamie dabas resursi (augi, dzīvnieki, mikroorganismi u.c.), lai ražotu pārtiku un barību, industriālos produktus un enerģiju. Bioekonomika Latvijā ietver virkni tautsaimniecības nozaru, un to nosacīti var iedalīt:

- bioresursu primārā ražošana (pamatā veido lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivsaimniecības nozares);
- bioresursu pārstrādes nozares, kurās darbība pilnībā vai galvenokārt ir atkarīga no bioresursiem (pamatā pārtikas un barības ražošana, kokrūpniecība, ādas izstrādājumu ražošana);
- bioresursu pārstrādes nozares, kurās bioresursi konkurē ar citām izejvielām vai ir alternatīva tām (pamatā ķīmiskā rūpniecība, tekstilrūpniecība, enerģētika, farmācijas nozare).

Meža nozare ir būtiska bioekonomikas sastāvdaļa un Latvijas tautsaimniecības attīstības virzītājspēks. Meža pamatnostādnes veicinās aprites meža bioekonomikas attīstību Latvijā. Pamatnostādnes atbalsta jaunās ES Bioekonomikas stratēģijas¹⁵ vīziju par ES virzību uz apritīgāku un dekarbonizētāku ekonomiku, tādējādi samazinot atkarību no fosilā kurināmā importa.

Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādnes 2020.–2030. gadam¹⁶: sagatavotas, lai novērtētu kūdras ilgtspējīgas izmantošanas potenciālu, ņemot vērā saistītās nozares, radītu priekšnoteikumus ilgtspējīgai kūdras resursu apsaimniekošanai, nodrošinātu sistemātisku datu par kūdrāju izplatību un pieejamiem kūdras resursiem ieguvī, aktualizēšanu un uzturēšanu. Purviem jeb kūdrājiem ir būtiska loma tautsaimniecībā, kā arī tie nodrošina sabiedrībai ekosistēmu pakalpojumus, piemēram, pārtikā lietojamās dabas veltes, atpūtas un rekreācijas iespējas, ūdens regulāciju dabā, aizsardzību pret plūdiem, dzīvesvietu putniem, kā arī uzglabā lielus oglekļa krājumus. Kūdras resursu apsaimniekošanas SEG tiek uzskaitīti ZIZIMM sektorā un ietekmē sektora klimata mērķu sasniegšanu. Meža ieaudzēšana izstrādātajos kūdras laukos uzlabos SEG bilanci, bioloģisko daudzveidību un atjaunīgo resursu pieejamību ilgtermiņā.

Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņu 2021.-2027. gadam¹⁷ mērķis ir: eksporta apjomu palielināt līdz 22 miljardiem EUR 2023.gadā un līdz 27 miljardiem EUR 2027.gadā un izdevumu apjoma pētniecības un attīstības darbībām palielināt līdz 300 miljoniem EUR 2023.gadā un līdz 600 miljoniem EUR 2027.gadā. Latvijas ražotājiem nepieciešams attīstīt ar tehnoloģijām un inovācijām saistītās konkurences priekšrocības reizē konkurējot gan ar attīstītajām, gan jaunattīstības valstīm. Latvijas rūpniecībai jākļūst videi draudzīgākai un digitāli transformētai, kas ir priekšnoteikums

¹⁴ <https://likumi.lv/ta/id/342221-latvijas-bioekonomikas-strategija-2030>

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52025DC0960>

¹⁶ <https://likumi.lv/ta/id/319013-par-kudras-ilgtspējīgas-izmantosanas-pamatnostadnem-20202030-gadam>

¹⁷ <https://likumi.lv/ta/id/321037-par-nacionalas-industrialas-politikas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

globālās konkurētspējas noturēšanai augstas pievienotās vērtības piegāžu ķēdēs. Jomas, kurās Latvijai ir pieejami resursi un kompetence, un kas veido Latvijas Viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) konceptu, kā arī devumu tautsaimniecībai, ir: zināšanu ietilpīga bioekonomika (tostarp meža bioekonomika); biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, farmācija; fotonika un viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas; viedā enerģētika un mobilitāte; informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Meža pamatnostādnes veicinās meža un saistīto nozaru konkurētspēju, pievienotās vērtības ķēžu attīstību un nozaru ieguldījumu tautsaimniecībā.

Vides politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam¹⁸ ir vides aizsardzības nozares vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments. Mērķi izriet no NAP2027 stratēģiskajiem mērķiem un vides aizsardzības prioritātēm, tie ir: (1) Virzīties uz klimatneitralitāti un klimatnoturīgumu; (2) Veicināt ilgtspējīgu resursu izmantošanu un pāreju uz aprites ekonomiku; (3) Saglabāt un atjaunot ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību; (4) Samazināt piesārņojumu. Meža pamatnostādņu rīcības apakšvirziens - *Apsaimniekot mežu, stiprinot bioloģiskās daudzveidības vērtību integrēšanu, vienlaikus veicinot dažādu meža ekosistēmas produktu un pakalpojumu radīšanu mainīgā vidē*, atbalsta Eiropas Komisijas Vides politikas īstenošanas pārskatā ietverto rekomendāciju *Dabas kapitāla aizsardzība, saglabāšana un uzlabošana* jomā - uzlabot stimulus mežsaimniekiem mežu dzīvotņu labākai aizsardzībai un nodrošināt ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu un biomasas efektīvu izmantošanu, kā arī 17. Rīcības virziena: *Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu integrēšana tautsaimniecības nozarēs* uzdevumu - dabisku procesu plašāka pielietojuma veicināšana meža apsaimniekošanā.

5.2. Eiropas līmeņa plānošanas dokumenti

Eiropas Savienības izaugsmes stratēģijā nākamajam periodam (pēc 2027.gada) iezīmējas pāreja no ES Zaļā kursa uz **jaunu plānu Eiropas ilgtspējīgai labklājībai un konkurētspējai**¹⁹. Plāna mērķi:

- atvieglot uzņēmējdarbību, lai veicinātu ekonomikas izaugsmi;
- īstenot tīras rūpniecības kursu, lai atbalstītu ES konkurētspējīgās nozares un radītu kvalitatīvas darbvietas;
- veidot noturīgāku aprites ekonomiku, lai īstenotu pāreju uz ilgtspējīgāku ražošanas un patēriņa praksi;
- palielināt ražīgumu, veicinot digitālo tehnoloģiju izplatīšanu, lai stiprinātu ES konkurētspēju un ieņemtu līderpozīcijas MI inovācijas jomā;
- izvirzīt pētniecību un inovāciju mūsu ekonomikas centrā;
- noteikt turborežīmu investīcijām, lai paātrinātu zaļo, digitālo un sociālo pārkārtošanos;
- novērst prasmju un darbaspēka trūkumu, lai uzlabotu cilvēku karjeras iespējas un ekonomikas konkurētspēju.

ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030.gadam²⁰: iekļauj nepieciešamību palielināt ES aizsargājamo teritoriju tvērumu, nosakot, ka vismaz 30 % no ES zemes

¹⁸ <https://likumi.lv/ta/id/335137-par-vides-politikas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

¹⁹ https://commission.europa.eu/priorities-2024-2029/competitiveness_lv

²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/LV/legal-content/summary/eu-biodiversity-strategy-for-2030.html>

un 30 % no ES jūras platības jābūt aizsargātām (30 % attiecināmi nevis katrai ES dalībvalstij, bet ES kopumā). Vismaz 10 % no ES zemes un 10 % no ES jūras platības (īpašvari attiecināmi nevis uz katru ES dalībvalsti, bet uz ES kopumā) jābūt stingri aizsargātai, tajā skaitā visiem mežiem, kas atbilst apzīmējumam pirmatnējie un senie meži “*primary and old-growth forests*”. Meža pamatnostādnes atbalsta atšķirīgu apsaimniekošanas mērķu noteikšanu meža teritorijās, augstvērtīgas meža bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai atvēlot līdz 30% meža platību, tai skaitā līdz 10% stingri aizsargāti meži.

ES mežsaimniecības stratēģija 2030²¹: mērķis, ievērojot subsidiaritātes principu, labākos pieejamos zinātniskos pierādījumus un labāka regulējuma prasības, pārvarēt grūtības un atrisināt mežu potenciālu mūsu nākotnes vārdā. Ilgtspējīga meža resursu bioekonomikas attīstība, kas rada ilglietojamus koksnes produktus, iezīmē attālās izpētes tehnoloģiju lielāku lomu meža resursu datu ieguvē, pirmatnējie un senie meži - to aizsardzības režīms, pētniecība un inovācijas. Stratēģija sakņojas Eiropas zaļajā kursā un ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam, un tajā ir atzīta mežu svarīgā un daudzfunkcionālā loma un mežsaimnieku un visas meža resursu vērtības ķēdes devums ilgtspējīgas un klimatneitrālas ekonomikas izveidē līdz 2050. gadam, bet tajā pašā laikā tā tiecas nodrošināt, ka visas ekosistēmas ir atjaunotas, izturēspējīgas un pienācīgi aizsargātas. Meža pamatnostādnes balstās subsidiaritātes principā un paredz pasākumus Stratēģijas ietvarā saskaņā ar nacionālo meža politiku atbilstoši situācijai Latvijā.

Eiropas mežu (*Forest Europe*) process²²: Viseiropas brīvprātīgs augsta līmeņa meža politikas iniciatīva, kas aizsākta 1990. gadā mērķis ir izstrādāt kopējas stratēģiju kā aizsargāt un ilgtspējīgi apsaimniekot mežus. Piedalās 46 parakstītājvalstis, tostarp arī Latvijas un ES. Procesā izstrādāta ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas definīcija un kritēriju un indikatoru kopums, kas starptautiski atzīti par ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas vadlīnijām. Ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas indikatori jāvērtē savstarpējā mijiedarbībā. Latvija aktīvi iesaistās iniciatīvā, sagatavo un iesniedz nacionālos rādītājus ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas raksturošanai. Meža pamatnostādnes atbalsta Latvijas starptautiskās atpazīstamības un dalības starptautiskās iniciatīvās meža jomā stiprināšanu.

5.3. ES normatīvais regulējums, kas ietekmē nozares darbību

ES Klimata politikas mērķis līdz 2050. gadam panākt ES klimatneitralitāti noteikti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 30. jūnija Regulu Nr. 2021/1119⁵, ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999. Papildus tam, Eiropas klimata likums ietver saistošu ES mērķi SEG neto emisiju samazinājumam (ieskaitot CO₂ piesaisti zemes sektoros) līdz 2030. gadam, nosakot vismaz 55% emisiju samazinājumu salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. **ZIZIMM piesaistes mērķi** nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija regula (ES) 2018/841 par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam un ar ko groza Regulu

²¹ https://commission.europa.eu/document/cf3294e1-8358-4c93-8de4-3e1503b95201_lv

²² <https://foresteurope.org/>

(ES) Nr. 525/2013 un Lēmumu Nr. 529/2013/ES⁴. Latvijas pasākumi mērķu sasniegšanai iekļauti atjauninātajā NEKP kopumā nodrošinās SEG emisiju samazinājumu 2021.-2030.g. periodā 4638 kt CO₂ ekv. apjomā.

Ilgtspējīgu ieguldījumu regulējums²³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/852 (2020. gada 18. jūnijs) par regulējuma izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2019/2088 (Dokuments attiecas uz EEZ) (Taksonomija) – mērķis ir informēt ieguldītājus (investorus) par to, vai saimnieciskā darbība ir vides ziņā ilgtspējīga, nosakot vienotus ES mēroga kritērijus. Uz meža apsaimniekošanu attiecas klimata pārmaiņu mazināšanas, pielāgošanās klimata pārmaiņām un bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzības vides mērķi. Lai sasniegtu klimata mērķus, pamatotas darbības, kas vērstas uz mežaudžu produktivitātes celšanu un mežaudžu noturības palielināšanu.

Oglekļa piesaistes sertifikācijas regula - Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/3012 (2024. gada 27. novembris), ar ko izveido Savienības sertifikācijas satvaru pastāvīgai oglekļa piesaistei, oglekļa saistīgai saimniekošanai un oglekļa uzkrāšanai produktos³ - iespēja iegūt finansējumu mežaudžu produktivitātes celšanai.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/1115 (2023. gada 31. maijs), ar ko paredz noteikumus par to, kā Savienības tirgū darīt pieejamas un kā eksportēt no Savienības konkrētas ar atmežošanu un meža degradāciju saistītas pirmpreces un izstrādājumus, un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 995/2010²⁴, ar ko paredz noteikumus par to, kā Savienības tirgū darīt pieejamas un kā eksportēt no Savienības konkrētas ar **atmežošanu un meža degradāciju** saistītas pirmpreces un izstrādājumus, un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 995/2010. Regulas būtība - meža platību sargāšana ar iespēju paplašināt ekosistēmu un produktu un procesu sarakstu, tai skaitā citas ar kokaugiem klātās platības.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (pārstrādāta redakcija)²⁵ par no **atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas** izmantošanas veicināšanu – noteikti ES vienoti principi biomasas ilgtspējības kritērijiem. Latvijā nodrošina piemērošanu ar nacionālo regulējumu Ministru kabineta 2022. gada 2. novembra noteikumiem Nr. 686 Noteikumi par ilgtspējas un siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījuma kritērijiem, no biomasas kurināmā ražotās elektroenerģijas kritērijiem un kārtību, kādā pamatojama, apliecināma un uzraugāma atbilstība minētajiem kritērijiem²⁶.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2024/1991 (2024. gada 24. jūnijs) **par dabas atjaunošanu** un ar ko groza Regulu (ES) 2022/869²⁷ mērķis ir padarīt ekosistēmas stiprākas un stabilākas, palīdzēt atjaunot dabas daudzveidību un veicināt

²³ <https://eur-lex.europa.eu/LV/legal-content/summary/assessing-environmentally-sustainable-investments.html?fromSummary=19>

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj/?locale=LV>

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj/?locale=LV>

²⁶ <https://likumi.lv/ta/id/336963-noteikumi-par-ilgtspējas-un-siltumnīcefekta-gazu-emisiju-ietaupījuma-kriterijiem-no-biomasas-kurinama-razotas-elektroenerģijas>

²⁷ [https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj?eliuri=eli%3Areg%3A2024%3A1991%3Aoj&locale=lv)

[lex.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj?eliuri=eli%3Areg%3A2024%3A1991%3Aoj&locale=lv](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj?eliuri=eli%3Areg%3A2024%3A1991%3Aoj&locale=lv)

pasākumus, kas mazina klimata pārmaiņu radītās sekas visā Eiropas teritorijā. Dabas atjaunošanas regulas pamatprincips ir atjaunot to, kas ir bojāts, un saglabāt to, kas ir labā stāvoklī, ņemot vērā katras ES dalībvalsts situāciju (tiks izstrādāts Dabas atjaunošanas plāns Latvijai). Tā uzliek dalībvalstīm pienākumu līdz labam stāvoklim uzlabot dzīvotņu veidu teritorijas, kuru stāvoklis nav novērtēts kā labs. Bez tam meža ekosistēmu uzturēšanas un atjaunošanas jomā jānodrošina nacionāla līmenī definēta atbilstoša situācija vairākiem indikatoriem - parasto meža putnu populāciju indekss, stāvoša atmirusī koksne, guloša atmirusī koksne, nevienmērīgas vecumstruktūras mežu īpatsvars, meža savienotība, organiskā oglekļa uzkrājums, to mežu īpatsvars, kuros dominē autohtonas koku sugas, koku sugu daudzveidība.

6. Teritoriālā perspektīva

Meža nozarei ir būtiska nozīme gan Latvijas reģionālā attīstībā, gan ieguldījumā kopējā tautsaimniecības attīstībā. Nozares ieguldījums reģionu ekonomikā, ilustrējot ar vairākiem radītajiem, pa plānošanas reģioniem, apkopots 1. tabulā zemāk.

1.tabula Meža nozares ieguldījums reģionu ekonomikā

<u>2022. gada dati</u>	<u>Rīgas</u>	<u>Vidzemes</u>	<u>Kurzemes</u>	<u>Zemgales</u>	<u>Latgales</u>
Meža nozares īpatsvars reģiona IKP %	5,2	9,1	7,2	8,0	4,6
Reģiona īpatsvars meža nozares IKP %	57,6	13,9	12,6	10,8	5,1
Meža nozarē nodarbināto īpatsvars reģionā %	4,0	9,8	5,9	5,7	3,2

Avots: ZM pēc CSP datiem

Meža nozare ir viena no līderiem darba vietu radīšanā reģionos. Latvijā ik vienā pagastā atrodams kāds mazāks vai lielāks mežu apsaimniekotājs vai koksnes pārstrādes uzņēmums. Bieži tie ir apkārtņē nozīmīgākie darba devēji un līdz ar to arī sociālekonomiskās attīstības pamats. Meža nozares ieguldījumu reģionu attīstībā iespējams palielināt pārdomāti un ilgtspējīgi izmantojot Latvijas galveno resursu zemi meža biomasas audzēšanai un attīstot uzņēmumus biomasas tālākai, dziļākai pārstrādei, audzējot radīto pievienoto vērtību katram koksnes m³, kā arī attīstot citu meža ekosistēmu pakalpojumu tirgu.

Meža nozares nozīme un iespējamais potenciāls Latvijas plānošanas reģionu attīstībā ir iezīmēts arī plānošanas reģionu attīstības stratēģijās.

Kurzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.-2030.gadam²⁸

Viens no mērķiem - Pievilcīga dzīves vide vērsts uz dzīves un darbības vides maiņu, kas panākams ar mērķtiecīgām izmaiņām dzīves un darba vidē koncentrējoties uz vietu orientētu attīstību. Pie risinājumiem minēta - vietējo resursu izmantošana, vietējo produktu ražošanas un patēriņa veicināšana, kā arī vērtību saglabāšana un iesaiste ekonomiskā apritē.

²⁸ chrome-extension://efaidnbmninnibpcapjpcglclefindmkaj/https://kurzemesregions.lv/wp-content/uploads/2022/06/Kurzeme-2030_aktualizeta_versija.pdf

Attiecībā uz mežu teritorijām atzīmēts, ka pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos vēlams paredzēt mežu teritorijas, kas pilda (vai ir tam piemērotas) sabiedrībai nozīmīgas funkcijas. Veicināt meža zemju saglabāšanu tajās vietās, kas kalpo sabiedrības vajadzībām un vides aizsardzības mērķiem: atpūtas vietās, pie ceļiem, upēm, ezeru krastos. Ierobežot vienlaidus izcirtumu joslu veidošanos gar ekoloģiski un iedzīvotāju atpūtas nozīmīgām vietām, kas ietekmē vietu ainavisko vērtību, saskaņojot ar mežu īpašniekiem. Sekmēt mežu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un ar to saistītās vērtības, ūdens un augsnes resursus, unikālās un jūtīgās ekosistēmas un ainavas, meža ekoloģiskās funkcijas un integritāti.

Zemgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.-2030.gadam²⁹

Zemgales nozīmīgākie esošās telpiskās struktūras elementi ir: attīstības centri, īpaši - nacionālas un reģionālas nozīmes, transporta infrastruktūra, lauksaimniecības zemju areāli, mežu teritorijas, dabas, ainaviski vērtīgās un kultūrvēsturiskās teritorijas, pierobeža. Lielākā daļa Zemgalē iegūtās koksnes tiek tālāk pārstrādāta reģionā, radot produktus ar augstu pievienoto vērtību gan vietējam tirgum, gan eksportam. Paralēli attīstās arī enerģētiskās koksnes audzēšana un pārstrāde. Īpaša uzmanība ir vērsta uz jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādi, kas orientēti uz produkcijas ražošanu ar augstu pievienoto vērtību. Tiek atbalstīti zinātniskie pētījumi saistībā ar atjaunojamo energoresursu pielietošanu un izmantošanu reģionā. Paralēli šim virzienam ir labas iespējas attīstīt medību tūrismu. Mežu ilgtspējīgas apsaimniekošanas politikas mērķis ir saglabāt meža ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas.

Vienlaicīgi izstrādātas arī reģiona VADLĪNIJAS LAUKU ILGTSPĒJĪGAI ATTĪSTĪBAI, kurās ietveri sekojoši principi: Nepieļaut ainavas daudzveidības un estētiskās kvalitātes samazināšanos ainaviski nozīmīgajos areālos vai teritorijās, tajā skaitā – labas panorāmas skatu zaudēšanu lauksaimniecības zemju apmežošanas dēļ. Bez pamatotas vajadzības neplānot lauksaimniecības un meža zemju transformēšanu citos zemes izmantošanas veidos. Veicināt neizmantoto vai mazvērtīgo lauksaimniecības zemju apmežošanu tajās vietās, kur mežs ir nepieciešams ekoloģisko apsērsumu dēļ un pēc gadiem pildīs vides aizsardzības funkcijas.

Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030.gadam³⁰

viena no vidēja un ilga termiņa prioritātēm - Klimatnoturība, dabas vide un enerģētika „atslēgas” vārdi: Vides un dabas resursu pārvaldība, adaptācija klimata pārmaiņām, energoefektivitātes pasākumi, aprites ekonomika un atjaunojamie energoresursi.

Dabas teritorijas uzlūkojamas kā integrētas dzīves telpas sastāvdaļas, kas kalpo kā dzīvošanas nodrošināšanai vide un resurss, kultūrtelpas sastāvdaļa, kas balstās uz ekonomiskiem, ētiskiem, estētiskiem cilvēku rīcības motīviem. Daba tās daudzveidībā veido atšķirīgas ainavas, piešķirot vietai savu neatkārtojamu identitāti. Pierīgas telpa ietver rekreācijas potenciālu – mežus, kas aptver pilsētu nodrošinot ekoloģisko līdzsvaru, veidojot alternatīvu pilsētas dzīves un darba vidi ārpus Rīgas robežām. Rīgas meži savienojumā ar apdzīvojumu veido lielpilsētai unikālu rekreācijas un atpūtas telpu. Lauku piepilsētas apdzīvojuma telpa ietver daudzveidīgu zemes lietojumu,

²⁹ chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglefindmkaj/https://www.zemgale.lv/lv/media/400/download?attach
ment

³⁰ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglefindmkaj/https://rpr.gov.lv/wp-
content/uploads/2023/04/RPR-Strategija_2030.pdf

paverot iespējas agrobiznesam, mežsaimniecībai, dzīvotnēm visā to funkcionālā daudzveidībā.

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030³¹ Vidzemes reģiona ekonomiskā viedā specializācija ir reģiona ekonomikas mērķtiecīga transformācijas stratēģija uz augstāku pievienoto vērtību, produktivitāti un efektīvāku reģiona resursu izmantošanu. 7 prioritārās tautsaimniecības jomas un sektori, starp tiem: Tehnoloģiju un eksporta ietilpīga ilgtspējīga kokapstrāde, iekļaujot mēbeļu ražošanu un Tehnoloģiju un eksporta ietilpīga ilgtspējīga mežsaimniecība. Viena no ilgtermiņa prioritātēm - Ilgtspējīga un energoefektīva ekonomika, tostarp veicinot koksnes un biomasas resursu efektīvu izmantošanu (tsk. veicinot sadarbību starp izglītības un pētniecības iestādēm un uzņēmējiem par tīro tehnoloģiju attīstību reģionā, un veicinot reģiona viedās specializācijas potenciāla attīstību koksnes izmantošanas jomā).

Latgales stratēģijas 2030³² mērķis panākt straujāku reģiona ekonomisko attīstību, lai celtu cilvēku ienākumus, saglabātu un vairotu Latgales bagātīgo potenciālu un padarītu Latgali par pievilcīgu dzīves vidi arī nākamajām paaudzēm. Lai to paveiktu, nepieciešamas izmaiņas reģiona ekonomikas struktūrā, būtiski palielinot privātā sektora īpatsvaru pievienotās vērtības radīšanā (vienlaikus saglabājot darbavietas sabiedriskajā sektorā, kam ir un būs nozīmīga loma reģiona izaugsme). Viena no Latgales īpašām iezīmēm – nepārveidota vide un dabas vērtību kopums, nozīmīgs nākotnes kapitāls. Latgale – zilo ezeru zeme, Daugavas ieleja, Rāznes nacionālais parks u.c.. Latgalei svarīgi audzēt kompetenci pārtikas rūpniecībā, metālapstrādē un mašīnbūvē, kokapstrādē, transportā un loģistikā, lauksaimniecībā un tūrismā.

7. Meža un saistīto nozaru attīstības scenārijs

Nemot vērā meža koku dzīves cikla garumu Latvijas apstākļos, meža nozares attīstības plānojama kā vidējā termiņā, tā ilgtermiņā, jo šodienas meža apsaimniekošanas lēmumi sniegs rezultātus 20 – 50 vai pat ilgākā gadu griezumā. Lai prognozētu Meža pamatnostādņu Rīcības virzienu un uzdevumu ietekmi veikta iespējamās attīstības modelēšana, izmantojot jaunākās zinātnes atziņas^{33,34,35}. Lai iespējami efektīvi un optimāli izmantotu meža resursu potenciālu, nepieciešams vienoties par meža teritoriju sadalījumu dažādiem apsaimniekošanas mērķiem. Pētījums *Latvijas meža nozares līdzsvarotas attīstības potenciāla ekonomiskais novērtējums un attīstības scenāriji*³⁶ piedāvā līdzsvarotu stratifikācijas modeli, kas ļauj sasniegt augstu sabiedrisko atdevi, vienlaikus respektējot atšķirīgu mērķu savstarpējo līdzsvaru. Secināts, ka visaugstāko

³¹ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.vidzeme.lv/wp-content/uploads/2024/11/VPR-IAS_aktualizacija-1.2_gala_versija.pdf

³² chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://lpr.gov.lv/wp-content/uploads/2011/lpr-planosanas-dokumenti/Latgales_strategija_2030_apstiprinata_01.12.2010.pdf

^{33,34,35} chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://inovacijas.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/inovacijas.lu.lv/Nolikumi/LF_kopsavilkums.pdf

³⁴ Valsts pētījumu programma "Vietējo resursu izpēte un ilgtspējīga izmantošana Latvijas attīstībai 2023.–2025. gadam" <https://www.zm.gov.lv/lv/valsts-petijumu-programma>

³⁵ <https://www.lbtu.lv/lv/projekti/apstiprinatie-projekti/2025/atbalsts-meza-nozares-strategiska-dokumenta-meza-un-saistito>

kopējo ekonomisko devumu dod intensīvās mežsaimniecības scenārijs ar papildu apmežošanu, kas rada gan augstāko pievienoto vērtību, gan lielāku multiplikatora efektu. Minētais scenārijs paredz stratēģiski koncentrēt dabas vērtību aizsardzību un rekreatīvās funkcijas 30% zonā, vienlaikus paaugstinot produktivitāti 70% saimnieciskās zonās. Savukārt pētījuma AS *“Latvijas valsts meži”, meža un saistīto nozaru sociālekonomiskās ietekmes izvērtējums*³⁷ aprēķini parāda, ka 1 miljona m³ izmaiņas ikgadējā mežizstrādes apjomā Latvijai pienes vai atņem 126,2 milj. EUR bruto pievienotas vērtības, 2,3 tūkst. darba vietu un 32,6 milj. EUR nodokļos. Izmaiņas mežizstrādes apjomos visbūtiskāk ietekmē reģionus ārpus Rīgas statistiska reģiona, kur izmaiņām pievienotāja vērtībā, darba vietās un atalgojumā ir augstāks īpatsvars reģionā. Meža pamatnostādņu mērķu un uzdevumu sasniegšanai optimālākais ir Mērķtiecīgas apsaimniekošanas scenārijs. Scenāriju detalizēts apraksts, pieņēmumi un rādītāji apkopoti 2. Pielikumā.

8. Politikas rezultāti un to rezultatīvie rādītāji

8.1. Rādītāji sasaistē ar hierarhiski augstākiem un citiem attīstības plānošanas dokumentiem

Politiku rezultāts: Latvija ir ES līdere dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā³⁸.

n.p k	Dokuments	Rezultatīvais rādītājs	Bāzes gads /vērtība	Mērķi		
				2030.	2040.	2050.
1.	Nacionālais attīstības plāns	Meža putnu indekss	2005.g. 100%	100 >100*		
2.	Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam, Atjaunotais NEKP	ZIZIMM sektora ziņošanas kategoriju mērķis (kt CO ₂ ekv)	1990. g. -9 828 ktCO ₂ ekv. (piesaiste)	-644 ktCO ₂ ekv. (piesaiste)	Neto "0" emisijas (sektora piesaiste kompensē sektora emisijas)	Klimatneitralitāte (nesamazināmās SEG emisijas kompensē piesaiste ZIZIMM sektorā)
3.	Latvijas Bioekonomikas stratēģija **	Pievienotā vērtība uz 1 nodarbināto, reizes pret bāzes gadu	2016.g. 1	1,7	n.a.	n.a.
		Eksportēto preču vērtība, reizes pret bāzes gadu	2016.g. 1	2	n.a.	n.a.
4.	Vides politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam/ Nacionālais ziņojums par	Atmirusī koksne, m ³ /ha	2019.-2023. 19,9	+/-	n.a.	n.a.
		mežu platība, tūkst. ha	2023. 3311	+/-	n.a.	n.a.

³⁷ <https://www.lvm.lv/par-mums/petijumi-un-izzinas-materiali/petijumi-un-izzinas-materiali/as-latvijas-valsts-mezi-meza-un-saistito-nozaru-socialekonomiskas-ietekmes-izvertejums>

³⁸ chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglefindmkaj/https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/lia_2030_parluku_lv.pdf

	vides stāvokli 2020.-2023. ³⁹	bioloģiski vecu mežaudžu īpatsvars pa valdošajām vietējo koku sugām, %	2023. 6,1	+/-	n.a.	n.a.
6.	Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam	Vieta DESI indeksā (digitālās prasmes virs pamatlīmeņa)	2020. 18.vieta	2027. 15.vieta	n.a.	n.a.
		Inovatīvu uzņēmumu skaits (% no kopējā uzņēmumu skaita)	2018. 32.9 %	2027. 50%	n.a.	n.a.

*2027.gadā; ** Rādītāji aprēķināti proporcionāli LIBRA norādītajām skaitliskajām vērtībām

8.2. Pamatnostādņu politikas rezultāti un to rezultatīvie rādītāji

1. Rīcības virziens: <i>Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta</i>						
1.1. Politikas rezultāts: Uzlabota saimniecisko mežu noturību pret globālo klimata pārmaiņu izraisītām dabas katastrofām un mežaudžu aizsardzība pret bojājumiem						
Politikas rezultāta kopietekme	Sanitārās izlases cirtes gadā Sanitārās kailcirtes gadā			līdz 12-19 tūks. ha līdz 3 tūks. ha		
Rezultatīvais rādītājs	Datu avots	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes vērtība	2035.gads	2040.gads
1. Inventarizēti meži	VMD, VZD	ha; % kopējās juridiskās meža platības	2025	2 994 349,41/100	100	100
2. Mežaudzes atjaunotas ar meža tipam piemērotu koku sugu, tostarp ar selekcionētu klimatnoturīgu reproduktīvo materiālu	ZM, VMD	% īpatsvars no jaunaudžu kopplatības saimnieciskajos mežos	2027	Dati būs pieejami ar 2027.gadu	95%/ vismaz 15%	100%/ vismaz 15%
3. Jaunaudzes biežības rādītājs atbilst koptas audzes jaunaudzes rādītāja vērtībai	ZM, VMD	ha, % īpatsvars no jaunaudžu kopplatības saimnieciskajos mežos	2027	Dati būs pieejami ar 2027.gadu	70%	80%

³⁹ <https://www4.meteo.lv/varam/2023/>

4. Ieviesti optimāli mežaudžu galvenās cirtes kritēriji, kas pēc iespējas mazina klimata pārmaiņu radīto risku apdraudējumu	ZM, VMD	ha, kur galvenās cirtes caurmērs saimnieciskajos mežos samazināts P, E, B, M	-	Dati būs pieejami pēc ieviešanas		
5. Nodrošināts koku slimību un kaitēkļu izplatības monitorings ar mērķi savlaicīgi mazināt to ietekmi	ZM	EUR	2025	MAF finansējums ⁴⁰ Nacionālā meža monitoringa pilnveidei 154 000 EUR	Budžeta finansējums	Budžeta finansējums
6. Attīstīta ugunsdrošības meža infrastruktūra, tostarp attālinātā novērošana un uzturēts meža ceļu tīkls	VMD, LVM, privāt-personas	Attālinātās ugunsgrēku atklāšanas un novērošanas sistēmas (AUANS ⁴¹) torņi/ ieguldījums EUR/ km % no nepieciešamā	2025 2027	23/ Tiks noteikts ar jauno Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likumu	5 000 000	5 000 000
7. Pārnadžu un plēsēju populāciju monitorings un esošajai populāciju dinamikai piemēroti regulācijas pasākumi	ZM	EUR	2025	MSAF finansējums Pelēko vilku <i>Canis lupus</i> un zeltaino šakāļu <i>Canis aureus</i> populāciju stāvoklis un sugu mijiedarbība Latvijā 82 127 EUR	Nodrošināts pārnadžu un plēsēju populāciju monitorings	Nodrošināts pārnadžu un plēsēju populāciju monitorings
8. Meža apsaimniekošana atbilst normatīvo aktu prasībām	VMD	Neatbilstība % no pārbaudītiem objektiem dabā, pārbaudīti tūkst. gab. gada laikā	2025	0,7%/112	0,5%/90	0,5%/70
9. Meža ugunsgrēku platība nepārsniedz 1ha	VMD	%, 85% no ugunsgrēkiem	2027	Dati būs pieejami ar 2027.gadu	< 85% no ugunsgrēkiem	< 85% no ugunsgrēkiem
1.2. Politikas rezultāts: Nodrošināta atjaunīgā izejmateriāla – koksnes, stabila un prognozējamu pieejamību bioekonomikai, t.sk. būvniecībai no ilgtspējīgi apsaimniekotiem mežiem						

⁴⁰ 5.2.1. <https://likumi.lv/ta/id/342325-valsts-atbalsta-pieskirsanas-kartiba-meza-nozares-attistibai>

⁴¹ <https://www.vmd.gov.lv/lv/attalinatas-ugunsgrēku-atklšanas-un-noverosanas-sistema-auans>

Politikas rezultāta kopietekme	Komerciālai koksnes ieguvei pieejamie apjomi		21 milj. m ³ gadā			
1. Saimniecisko mežu platības nesamazinās	ZM, MSI	Tūkst. ha	2024	Inventarizētā meža platība ar mežsaimnieciskās darbības aprobežojumiem 3 140,7	3 200	3 200
2. Produktīvi neizmantoto zemju (t.sk. izstrādāti kūdras purvu) un organisko augšņu, zemas kvalitātes LIZ apmežošana, plantāciju mežu ierīkošana	ZM	tūkst. ha	2024	Meža ieaudzēšana (t.sk. plantāciju mežu ieaudzēšana) 6, 708	121 ⁴²	
3. Saimnieciskajos mežos ilgtermiņā uzturēta meža vecumstruktūra optimālai CO ₂ piesaistei	ZM	% no saimniecisko meža platībām	2027	Dati būs pieejami ar 2027.gadu		
4. Noteikts koku ciršanas maksimāli pieļaujamais galvenajā cirtē apjoms valsts mežos pēc 2030.gada	ZM, VMD, LVMI "Silava"	Aprēķins ir/nav	2025	2025. gada 21. janvāra Ministru kabineta rīkojums Nr. 42 ⁴³	ir	ir
5. Pilnveidots valsts meža reģistrs, uzlabota lietotne VMD tiešsaistes pakalpojumiem un automatizētai datu ievadei	VMD	uzlabojumu skaits	2027	Dati būs pieejami sākot ar 2027.gadu		
1.3. Politikas rezultāts: uzlabota meža produktivitāte un spēja pildīt klimata pārmaiņu mazināšanas lomu ilgtermiņā						

⁴² Aktualizētais Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.–2030. gadam

⁴³ <https://likumi.lv/ta/id/358150-par-koku-ciršanas-maksimali-pielaujamo-apjomu-20262030gadam>

Politikas rezultāta kopietekme	Pieaugoša mežaudžu vidējā krāja gadā			palielināta par 25% m ³ /ha 2050.gadā		
1. Renovētas, uzturētas un izbūvētas meža meliorācijas sistēmas saimnieciskajos mežos	ZM, LVM	15 % no visām/ tūkst. ha	2024	LVM ⁴⁴ tūkst. ha kum. 313,7	80 ⁴⁵	
2. Veikta hidroloģiskā režīma uzlabošana slapjajņos	ZM, LVM	Tūkst. ha	2026	0		
3. Nomainītas mazproduktīvas un neproduktīvas mežaudzes saimnieciskajos mežos	VMD	ha/gadā	2024	KLP pasākums 38 ha	2 tūkst.	2 tūkst.
4. Ar koksnes pelniem mēslotas mežaudzes uz organiskajām augsnēm	LVM, privāto mežu īpašnieki	Tūkst. ha	No 2026	Pēc normatīvo aktu sagatavošanas	21,8 ⁴⁶	
1.4. Politikas rezultāts: meža apsaimniekošana, stiprinot bioloģiskās daudzveidības vērtību integrēšanu, vienlaikus veicinot dažādu meža ekosistēmas produktu un pakalpojumu radīšanu mainīgā vidē						
Politikas rezultāta kopietekme	Platību ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem, tostarp mežsaimnieciskās darbības aizliegumu īpatsvars			Nepārsniedz 30%, tostarp līdz 10%		
1. Izstrādāta un ieviesta ilgtermiņa zemes lietošanas politika, noteikts sadalījums lietošanas veidos un atļautās darbības	VARAM, ZM	Ir/nav	2026	nav	ir	ir
2. Dabai tuvākas mežu apsaimniekošanas prakses vadlīniju	ZM, LVMI "Silava"	Ir/nav	2026	Izstrādāts projekts, tiek testēts praksē	ir	ir

⁴⁴ https://www.lvm.lv/images/lvm/par-mums/korporativa-parvaldiba/ilgtspeja/parskats_par_lvm_darbibas_rezultatiem_2024_5g.pdf

⁴⁵ Aktualizētais Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.–2030. gadam

⁴⁶ Aktualizētais Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.–2030. gadam

Latvijā izstrāde un ieviešana						
3. Īstenota dabai tuvāka mežu apsaimniekošanas prakse	LVM, citu publisko mežu apsaimniekotāji, privāto mežu īpašnieki	%, īpatsvars no visiem mežiem	2027	Dati būs pieejami sākot ar 2027.gadu	<20%	<20%
4. Telpiski noteiktas bioloģiski augstvērtīgās meža teritorijas, panākta vienošanās par to apsaimniekošanu, tostarp ar mežu īpašniekiem, par brīvprātīgi aizsargātām meža teritorijām, ieviešot dinamisku aizsardzības sistēmu	VARAM, ZM	% no visiem mežiem	2027	Dati būs pieejami sākot ar 2027.gadu	< 30%	<30%
5. Izstrādāti vienoti principi un ieviesta kartība sociālekonomiskās ietekmes novērtēšanai meža bioloģiskās daudzveidības aizsardzības pasākumu ieviešanā	VARAM, ZM	Ir/nav	2026	nav	ir	ir
6. Nodrošināta taisnīga kompensācija privātiem meža īpašniekiem par saimnieciskās darbības ierobežojumiem	VARAM, ZM	Ir/nav	2026	KLP NATURA 2000 Atbalsta apmērs ⁴⁷ : 196 <i>euro</i> – par mežsaimnieciskās darbības, galvenās cirtes un kopšanas cirtes aizliegumu 145 <i>euro</i> – par galvenās cirtes aizliegumu;	ir	ir

⁴⁷ <https://likumi.lv/ta/id/341263-atbalsta-pieskirsanas-kartiba-eiropas-lauksaimniecibas-fonda-lauku-attistibai-platibatkarigo-un-dzivniekatkarigo-saistibu>

				52 euro – par kailcirtes aizliegumu.		
7. Izveidota caurskatāma meža bioloģiskās daudzveidības ekspertu sertifikācijas sistēma un ekspertu darbības civiltiesiska apdrošināšana	VARAM, DAP	Ir/nav	2026	Nav caurskatāma	ir	ir
8. Radīts meža īpašniekus motivējošs ne-kailciršu meža apsaimniekošanas normatīvais regulējums	ZM, VARAM	Ne-kailciršu meža apsaimniekošanas apjoma īpatsvars % no visiem mežiem	2027	Dati būs pieejami sākot ar 2027.gadu	>15	>20
9. Izstrādāti principi un metodika dinamiskās dabas aizsardzības pieejas īstenošanai mežā	VARAM, ZM, DAP, VMD	Ir/nav	2026	nav	ir	ir
10. Ieviesta dinamiskās dabas aizsardzības pieejas īstenošana mežā	ZM, VARAM, LVM, privātie meža īpašnieki	Dinamiski aizsargāto meža ha īpatsvars % pret visiem aizsargātām meža platībām	Pēc principu un metodikas izstrādes	-	50%	100%
11. Pasākumi oglekļa piesaistes, meža bioloģiskās daudzveidības brīvprātīgas sertifikācijas tirgus attīstībai	ZM, VARAM, KEM	Skaitis/ sertificētie ha	2027	Dati būs pieejami sākot ar 2027.gadu		
12. Citu meža ekosistēmas pakalpojumu un produktu pieejamība - infrastruktūra iedzīvotāju bezmaksas rekreācijai	LVM, privātajos, pašvaldību objektos	Skaitis, tūks. apmeklētāji	2024	LVM bezmaksas tūrisma vietu apmeklētāju skaits 435; LVM dabas parka Tērvetē	1 000	1 200

				apmeklētāju skaits 125 ⁴⁸		
1.5. Politikas rezultāts: Latvijas iesaiste Eiropas un pasaules līmeņa meža politikas un tīklošanās procesos						
1. Nacionālas informācijas sagatavošana un iesniegšanai Kopīgajam ziņojumam (State of Europe's Forests)	ZM	skaits	2024	1	1	1
2. Dalība Eiropas meža ģenētisko resursu programmā EUFORGEN ⁴⁹	ZM, LVMI "Sīlava"	Ir/nav	2026	nav	ir	ir
3. Dalība starptautiskā datu standarta papiNet un standarta komunikācijai ar meža mašīnām StanForD attīstībā	Koksnes plūsmas datu centrs (KpDC)	Ir/nav	2026	ir	ir	ir
2. Rīcības virziens: Latvijas meža nozares produkcija ir konkurētspējīga, ar augstu pievienoto vērtību un atbilst klienta vajadzībām						
2.1. Politikas rezultāts: Konkurētspējīgi un ilgtspējīgi ražoti ilglietojami meža nozares produkti						
Politikas rezultāta kopietekme	Vērtība valsts IKP			7%		
1. Meža nozares apstrādātās produkcijas eksporta vērtība (salīdzināmās cenās)	ZM, EM	EUR/% pret iepriekšējo gadu	2023 2024	Koksnes produktu eksporta vērtība (tūkst. eiro) ⁵⁰ 1 641 450,2 1 880 308,2	+ 30%	+ 50%

⁴⁸ https://www.lvm.lv/images/lvm/par-mums/korporativa-parvaldiba/ilgtspeja/parskats_par_lvm_darbibas_rezultatiem_2024_5g.pdf

⁴⁹ <https://www.euforgen.org/>

⁵⁰

2. Meža nozarē pievienotā vērtība uz darba vietu	ZM, LKF	EUR	2026	47 800 Produkcijas izlaide uz vienu strādājošo 2023.gadā NACE16+31 (tūkst. EUR) 244	80 000	150 000
3. IT risinājumi produktivitātes celšanai, Digitālā brieduma pašvērtējums	ZM,EM, LKF	pašvērtējums	2027	Dati būs pieejami sākot ar 2027.gadu		
4. Kokmateriālu izsekojamas plūsmas biznesa dokumentu elektroniska aprīte datu apmaiņas platformā, tai skaitā saziņā ar valsti	KpDC	Elektroniskā pavadzīme, EUDR Īpatsvars, %	2023	55	85	90
5. Ilglietojamu koksnes produktu izmantošana Latvijā, tostarp būvniecībā	EM, ZM	Augošs pret iepriekšējo, %	2027	Dati būs pieejami sākot ar 2027.gadu		
6. Darbinieku arodbiedrību koplīguma pārklājums	Uzņēmumi, LMNA	Pieaugums % (dubultot)	2024	8%	12%	16%
3. Rīcības virziens: meža un saistīto nozaru attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasmju līmenis						
3.1.Politikas rezultāts: aprītes bioekonomikas attīstībai atbilstošs izglītības un cilvēkresursu prasmju līmenis						
1. Nozarē pieejams kvalificēts darbinieks	LM, NVA	Darba vakanču nozarē īpatsvars % no visām pieejamām darba vietām	04.2026	Ražošanā 1,6% vakanču saistītas ar nozari ⁵¹	1,7	1,8
2. Pilnveidota mežsaimniecības praktiķu un meža mašīnu operatoru	ZM, OV, LVM, LKF	Izglītojamo skaits/	2026	612/565, 45	600/3000	600/3500

mācību sistēma un infrastruktūra		izmaksas EUR uz izglītojamo				
3. Nozares un ārvalstu lektoru iesaiste jaunāko atziņu pārnesē LBTU	ZM, LVM, LKF, LMĪB	lekciju h mācību gadā	2026	Dati būs pieejami sākot ar 2027.gadu		
4. Darbinieki pārkvalificējas un turpina darbu nozarē	ZM, uzņēmumi (CSP dati)	%, no nodarbinātajiem meža nozarē	2027	Dati būs pieejami sākot ar 2027.gadu		
5. Pieejami valsts zinātniskās izpētes meži un infrastruktūra zinātniskai izpētei un apmācībai	ZM, MPS	Meža objekti ha/ieguldījums EUR	2024	Pētījumi 3724,12 ha Atbalsts 1 832 225 EUR ⁵²	4000/2 000 000	5000/3 000 000
3.2. Politikas rezultāts: pētījumi inovatīvai meža apsaimniekošanai un jaunu meža pakalpojumu, produktu radīšanai un tehnoloģiju attīstībai Latvijas izaugsmei						
1. Ērti lietojama ģeogrāfiskās informāciju sistēma mežsaimnieciskās darbības plānošanai, inventarizācijai, meža monitoringam un datu pārvaldībai	Meža īpašnieki, tiesiskie valdītāji, zinātniskās institūcijas, komersanti, VMD	Projektu skaits	2026	LVM GEO, Mednis		
2. Ieguldījumi pielietojamās zinātnes pētījumos, zināšanu un tehnoloģiju pārnesē un infrastruktūrā	LBTU, LVMI "Silava", KĶI	EUR	2025	Zinātnisko institūciju publiskie pārskati ⁵³		
3. Aktualizēts obligāti piemērojamais valsts standarts LVS 82 "Apaļo kokmateriālu uzmērīšana", kā arī valsts standarts LVS 80 "Apaļo	Latvijas kokmateriālu pircēju un pārdevēju biedrība	Reizi 3 gados Ir/nav	2024	Aktualizēts LVS 82 "Apaļo kokmateriālu uzmērīšana" ⁵⁴	ir	ir

⁵² Meža pētīšanas stacijas 2024. GADA PUBLISKAIS PĀRSKATS

https://www.agenturamps.lv/lv/par_mums/gada_parskati/

⁵³ https://sciencelatvia.gov.lv/#/pub/institucijas_publ_parskats/list

⁵⁴ <https://www.lvs.lv/lv/products/162908>

kokmateriālu kvalitātes prasības”, izstrādāts smalcinātas koksnes kvalitātes valsts standarts						
4. Nodrošināts valsts budžeta finansējums nacionālajam meža resursu un bioloģiskās daudzveidības monitoringam	ZM, VARAM	Ik gadu, EUR	2026	ZM budžeta programma 24.02.200 LVMI“Silava” 649 252 EUR	800 000	1 000 000
3.3. Politikas rezultāts: Pieaugušas sabiedrības zināšanas un izpratne par ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu un koksnes produktu lietošanu						
1. Uzlabojies sabiedrības viedoklis un izpratne par ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu un koksnes produktu lietošanas nozīmi	ZM	vērtējums pozitīvi&drīzāk pozitīvi	2024	SKSDS ⁵⁵ aptauja <i>Koksnes ieguve un citas saimnieciskas darbības mežā, kas rada ienākumus iedzīvotājiem un valsts budžetam pēc svarīguma novērtēts ar 7,6 (11 punktu skalā)</i>	8	8
2. Uzlabotas meža īpašnieku zināšanas par ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu un praksi inovatīvai meža apsaimniekošanai	LLKC (MKPC); LMĪB; MPS	Pasākumu skaits/dalībnieki	2027	Dati būs pieejami sākot ar 2027.gadu		
3. Augusi pašvaldību kompetence mežu apsaimniekošanā un koksnes izmantošanā	ZM, LPS	Pasākumu skaits	2025	MAF finansējums ⁵⁶ "Meža dienas 2025", 75 000 EUR	Pašvaldību meža dienas ik gadu	Pašvaldību meža dienas ik gadu

⁵⁵ tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS aptauja

<https://www.zm.gov.lv/lv/media/16547/download?attachment>

⁵⁶ 5.1.1. <https://likumi.lv/ta/id/342325-valsts-atbalsta-pieskirsanas-kartiba-meza-nozares-attistibai>

9. Rīcības virzieni un tiem pakārtotie uzdevumi politikas mērķu un rezultātu sasniegšanai

I Rīcības virziens: Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta					
1.1. Uzlabot saimniecisko mežu noturību pret globālo klimata pārmaiņu izraisītām dabas katastrofām un mežaudžu aizsardzību pret bojājumiem					
Nr. p.k.	Uzdevums	Izpildes termiņš (gads)	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Sasaiste ar politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju
1.	Realizēt koku slimību un kaitēkļu monitoringu	Ik gadu	ZM	LVMI "Silava"	1.1.
1.	Noteikt optimālus mežaudžu galvenās cirtes kritērijus, ņemot vērā klimata pārmaiņu radīto risku pieaugumu, un izstrādāt nepieciešamos grozījumus normatīvajos aktos	2026	ZM	LVMI "Silava"	1.1.
2.	Veicināt mežaudžu kopšanu, veidojot vitālas un noturīgas audzes	Ik gadu	ZM, LVM, privātie mežu īpašnieki		1.1.
3.	Attīstīt un uzturēt meža infrastruktūras tīklu	Ik gadu	ZM, LVM		1.1.
4.	Veicināt meža atjaunošanu ar selekcionētu klimatnoturīgu reprodutīvo materiālu, tai skaitā ar nākotnes klimatam piemērotām koku sugām	Ik gadu	ZM, LVM, privātie mežu īpašnieki		1.1.
5.	Pilnveidot pārnadžu un plēsēju monitoringu, noteikt saimnieciski optimālo populācijas lielumu un kontroles mehānismu	Ik gadu	ZM	VARAM, LVMI "Silava"	1.1.
6.	Attīstīt meža ugunsdrošības meža infrastruktūras objektus, meža ugunsdzēsības stacijas, tai skaitā pāriet uz attālinātās novērošanas iekārtām uguns apsardzībā	2028	VMD	IM	1.2.
1.2. Nodrošināt atjaunīgā izejmateriāla – koksnes, stabilu un prognozējamu pieejamību bioekonomikai, t.sk. būvniecībai, no ilgtspējīgi apsaimniekotiem mežiem					
7.	Mērķtiecīga organisko augšņu, mazāk vērtīgo lauksaimniecības zemju un citu produktīvi neizmantoto zemju apmežošanas, tostarp plantāciju mežu ierīkošana	Ik gadu	ZM	KEM	1.2.
8.	Ilgttermiņā veidot un uzturēt optimālu meža vecumstruktūru CO ₂ piesaistes maksimizēšanai	Ik gadu	ZM	KEM	1.2.

9.	Veicināt ieguldījumus valsts un pašvaldību autoceļu tīkla pieejamības uzlabošanai koksnes u.c. meža zemju produktu transportam vismaz 11 mēnešus gadā	Ik gadu	ZM, VARAM	SM	1.2.
10.	Pilnveidot maksimāli pieļaujamā galvenās cirtes apjoma valsts mežos noteikšanu	2028	ZM, LVM, VMD	LVMI "Silava"	1.2.
11.	Izveidot efektīvu risinājumu Atmežošanas regulas un citu ES prasību nodrošināšanai		ZM, VMD		1.2.
12.	Pilnveidot Meža valsts reģistru, izveidot lietotni VMD pakalpojumiem tiešsaistē un automatizētu datu ievadi ar meža īpašnieku sniegtajiem datiem	2026 2028	VMD, ZM		1.2.
13.	Veicināt aprites meža bioekonomikas attīstību, izstrādājot sistēmu koksnes atgūšanai un atkārtotai izmantošanai	2032	VARAM, EM	ZM	1.2.
14.	Veicināt vietējās izcelsmes koksnes produktu iekļaušanu valsts un pašvaldību zaļajos iepirkumos		KEM, VARAM	ZM	
15.	Pilnveidot meža pārvaldību, uzlabot nozaru un horizontālo politiku koordināciju klimata, biodaudzveidības, aprites bioekonomikas un tirgus ekonomikas aspektos	2028	VK, ZM, VARAM, KEM	EM, FM	1.2.
1.3. Uzlabot meža produktivitāti un spēju pildīt klimata pārmaiņu mazināšanas lomu ilgtermiņā					
16.	Izstrādāt vitālu nākotnes mežaudžu veidošanu atbalstošu nacionālo normatīvo vidi, tostarp pārskatīt kailcirtes aizliegumu	2028	ZM		1.3
17.	Veicināt neproduktīvu mežaudžu nomaiņu ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām	Ik gadu	ZM	KEM	1.3.
18.	Pilnveidot normatīvo vidi augsnes ielabošanas līdzekļu pielietošanai		ZM		1.3.
19.	Veicināt hidroloģiskā režīma uzlabošanu slapjajos	Ik gadu	ZM	KEM	1.3
20.	Nodrošināt meža meliorācijas sistēmu uzturēšanu, pārbūvi un atjaunošanu, tai skaitā vienkāršojot saskaņošanas procedūru	Ik gadu	ZM	KEM	1.3.

1.4. Apsaimniekot mežu, stiprinot bioloģiskās daudzveidības vērtību integrēšanu, vienlaikus veicinot dažādu meža ekosistēmas produktu un pakalpojumu radīšanu mainīgā vidē

21.	Izstrādāt un ieviest zemes lietošanas politiku sadalījumā pa lietošanas veidiem un atļautajām darbībām	2027	ZM, VARAM	KEM, FM, EM	
22.	Izstrādāt dabai tuvākas mežu apsaimniekošanas prakses vadlīnijas Latvijā un prioritāri veicināt to pielietošanu teritorijās ar saimnieciskās darbības aprobežojumiem	2026	ZM LVMI "Silava", LBTU	VARAM	1.4.
23.	Izstrādāt principus un vienoties par meža platībām telpiski ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas 2030 mērķu Latvijā sasniegšanai, atvēlot šim mērķim līdz 30% no meža teritorijas, ietverot līdz 10% stingri aizsargātas teritorijas	2028	ZM, VARAM	DAP, VMD	1.4.
24.	Izstrādāt vienotus principus meža bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai īstenoto apsaimniekošanas režīmu un nosacījumu sociālekonomiskās ietekmes novērtēšanai	2026	ZM LVMI "Silava" LBTU	VARAM	1.4.
25.	Veicināt pārmitro meža biotopu atjaunošanu lauksaimniecības zemēs un meža ieaudzēšanu izstrādātajos kūdras laukos, tajā skaitā atjaunojot Latvijai raksturīgos pārmitro mežu biotopus	Ik gadu	ZM	KEM, VARAM	1.4
26.	Pilnveidot ne-kailciršu meža apsaimniekošanas sistēmas normatīvo regulējumu	2028	ZM	VARAM	1.4.
27.	Izstrādāt zinātniski pamatotu meža bioloģiskās daudzveidības uzturēšanas sistēmu un tās efektivitātes monitoringu	2028	ZM, VARAM, DAP	LVM LVMI "Silava", LBTU MPS, VMD	1.4.
28.	Veicināt meža ekosistēmas pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem, tostarp attīstīt un uzturēt infrastruktūru iedzīvotāju bezmaksas rekreācijai mežā	2028/ Ik gadu	LVM, ZM, pašvaldības	VARAM	1.4.
29.	Veicināt oglekļa piesaistes sertifikācijas ietvaru, brīvprātīgo oglekļa piesaistes un bioloģiskās daudzveidības aizsardzības tirgus attīstību	2032	KEM ZM	VARAM	1.4

30.	Attīstīt brīvprātīgu un dinamisku dabas aizsardzības sistēmu meža zemēs, izstrādājot motivējošus mehānismus un ieviešot “drošās ostas” pieeju	2028	VARAM	ZM	1.4.
31.	Ierobežot sadzīves un citu atkritumu un piesārņojuma nonākšanu mežā	2028	KEM	LVM	1.4.
32.	Nodrošināt caurskatāmu un neatkarīgu meža bioloģiskās daudzveidības ekspertu kvalifikācijas iegūšanas un sertifikācijas sistēmu un ekspertu darbības civiltiesisko apdrošināšanu	2030	VARAM	ZM	1.4
33.	Nodrošināt taisnīgu kompensāciju privātiem meža īpašniekiem par saimnieciskās darbības ierobežojumiem	2025	VARAM	ZM	1.4.
1.5. Latvija aktīvi piedalās Eiropas meži (Forest Europe) Pan-Eiropas brīvprātīgajā augsta līmeņa meža politikas procesā un citos Eiropas un pasaules līmeņa tīklošanās procesos					
34.	Sagatavot un iesniegt informāciju Kopīgajam ziņojumam (State of Europe's Forests) un Nodrošināta dalība Eiropas meži (Forest Europe) ekspertu paneļos /ministru konferencē	2024/ ik 5 gadus/ ik gadu	ZM		1.5.
35.	Nodrošināt Latvijas pārstāvību AN Meža foruma (UNFF) procesā	Ik gadu/ 2028	ZM		1.5.
36.	Nodrošināt Latvijas līdzdalību Starptautiskajā Meža zinātnes organizāciju savienībā (IUFRO) un Eiropas mežu institūta (EFI) iniciatīvās	Ik gadu	LVMi “Silava”, LBTU		1.5.
37.	Eiropas meža ģenētisko resursu programmas EUFORGEN kontaktpunkta nodrošināšana	Ik gadu	LVMi “Silava”, ZM		1.5.
38.	Dalība starptautiskā datu standarta papiNet un standarta komunikācijai ar meža mašīnām StanForD attīstībā	Ik gadu	Koksnes plūsmas datu centrs (KpDC)		1.5.
39.	Nodrošināt Latvijas pārstāvniecību Eiropas un Starptautiskajā Būvniecības un Meža nozares arodbiedrību federācijās (EFBWW un BWI), pārstāvēt nozares darba ņēmējus Eiropas līmeņa sociālajā dialogā (the European Sectoral Social dialogue Wood and Furniture organised by the European Commission)	Ik gadu	LMNA		1.5.

40.	Nodrošināt Latvijas iesaisti Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) Meža un lauku attīstības iniciatīvā	2026-2027 (2028)	ZM, nozares eksperti	EM, VARAM, KEM, FM	1.5.
-----	--	------------------	----------------------	--------------------	------

II Rīcības virziens: *Latvijas meža nozares produkcija ir konkurētspējīga, ar augstu pievienoto vērtību un atbilst klienta vajadzībām*

2.1. Latvijā tiek ražoti konkurētspējīgi un ilglietojami meža nozares produkti

41.	Veicināt meža nozares eksporta vērtības pieaugumu	Ik gadu	EM, LKF	ZM	2.1.
42.	Sekmēt Latvijas koksnes produktu piegāžu ķēžu konkurētspēju	2032	EM, LIAA	ZM	2.1.
43.	Veicināt ilglietojamu koksnes produktu izmantošana Latvijā, tostarp būvniecībā	2032	EM	ZM	2.1.
44.	Mazināt apaļo kokmateriālu eksportu, veicinot to pārstrādi Latvijā	2032	EM, ZM	FM	2.1.
45.	Pilnveidot sociālo garantiju nodrošinājumu un darba drošību meža nozarē strādājošajiem	2032	LM	ZM	2.1.
46.	Uzlabot uzņēmējdarbības vidi un mazināt administratīvo slogu, tai skaitā ieviešot IT risinājumus	2026	EM, ZM	FM	2.1.

III Rīcības virziens: *meža un saistīto nozaru attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasmju līmenis*

3.1. Aprites bioekonomikas attīstībai ir atbilstošs izglītības un cilvēkresursu prasmju līmenis

47.	Pilnveidot meža nozares profesiju mācību infrastruktūru un programmas atbilstoši uzņēmēju vajadzībām	2028	Profesionālās izglītības iestādes, LBTU, LKF, nozares uzņēmumi	ZM, IZM	3.1.
48.	Veicināt meža nozares ekspertu praktiķu dalību LBTU mācību procesā	2028	LBTU, LVM, LKF, LMĪB	ZM, IZM	3.1.
49.	Veicināta augsta līmeņa vietējo un ārvalstu vieslektoru piesaisti un studentu dalību starptautiskajās apmaiņas programmās, augstākās izglītības kvalitātes uzlabošanai un starptautiskās pieredzes gūšanai studējošajiem	Ik gadu	LBTU	IZM, nozares uzņēmumi	3.1.
50.	Veicināt jauno speciālistu iesaisti starptautiskās iniciatīvās, pieredzes	2032	ZM, LKF, LMĪB	IZM	3.1.

	apmaiņas aktivitātēs, stažēšanos ārvalstu institūcijās				
51.	Veicināt doktora grāda ieguvu meža nozares zinātniskajam atbalstam, tai skaitā izveidojot jaunus finansējuma instrumentus	2026	LBTU, LVMI Silava, ZM	LVM, IZM	3.1.
52.	Stiprināt mūžizglītības pieejamību zināšanu, prasmju un pieredzes pilnveidei atbilstoši meža nozares mainīgām vajadzībām, lai paaugstinātu vai mainītu kvalifikāciju vai nodarbošanās jomu atbilstoši meža nozares darba tirgus pieprasījumam	2026	IZM, ZM, mācību iestādes	LKF, LMĪB	3.1.
53.	Nodrošināt valsts zinātniskās izpētes mežu pieejamību meža zinātniskās izpētes, izglītības un tālākpmācības attīstībai	Ik gadu	MPS, ZM	IZM	3.1.
3.2. Pētījumi nodrošina priekšnosacījumus inovatīvai meža apsaimniekošanai un jaunu meža pakalpojumu, produktu radīšanai un tehnoloģiju attīstībai Latvijas tautsaimniecības izaugsmei					
54.	Veicināt ģeogrāfiskās informācijas sistēmu un tālizpētes tehnoloģiju izmantošanu mežsaimniecisko darbu plānošanā, meža inventarizācijā, meža monitoringā	2028	ZM, LVM	IZM	3.2.
55.	Nodrošināt valsts budžeta finansējumu, lai uzturētu un pilnveidotu zinātniski pamatotu nacionālo meža monitoringu, tostarp meža bioloģiskās daudzveidības monitoringa sistēmu saimnieciskos mežos un datu analīzi	Ik gadus	FM, ZM, LVMI Silava, LBTU	IZM, VARAM	3.2.
56.	Nostiprināt zinātniski pamatotus principus ilgspējīga koku ciršanas maksimāli pieļaujamā apjoma galvenajā cirtē valsts mežos noteikšanai	2028	VMD	ZM, LVMI Silava, LBTU	3.2.
57.	Atbalstīt pētījumus inovatīvai meža apsaimniekošanai un jaunu meža pakalpojumu, produktu radīšanai un tehnoloģiju attīstībai	Ik gadu	ZM, IZM, MPS, LVM	KEM, VARAM	3.2.
58.	Attīstīt pētījumu rezultātu komercializāciju meža nozarē	Ik gadu	Meža nozares uzņēmumi, t.sk. LVM	IZM, EM, ZM	3.2.
59.	Veicināt zinātniskās izpētes mežu izmantošanu, veidojot zināšanu pārneses sistēmu, izmantojot izveidoto demonstrējumu objektu bāzi	2023	ZM, MPS	IZM	3.2.

60.	Aktualizēt obligāti piemērojamo valsts standartu apaļo kokmateriālu uzmērīšanai	Ik 3 gadus	Latvijas kokmateriālu pircēju un pārdevēju biedrība	ZM	3.2.
61.	Attīstīt attālinātu datu ievākšanu un automatizētu apstrādi kokmateriālu uzmērīšanā	Ik gadu	KpDC, VMF Latvia	Uzņēmumi	3.2
62.	Attīstīt kopīgu e-datu apmaiņas platformu efektīvai datu apmaiņai ar meža mašīnām (harvesteriem)	Ik gadu	KpDC, LVM, uzņēmumi		
3.3. Augušanas sabiedrības zināšanas un izpratne par ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu un koksnes produktu lietošanu					
63.	Uzlabot bērnu un jauniešu izpratni un zināšanas par meža procesiem, integrējot elementus vispārējās izglītības programmās un nodrošinot izglītojošu pasākumu, tostarp Meža dienu norisi Latvijā	Ik gadu	ZM, LVM, LBTU, LLKC, VMD	IZM, meža nozares organizācijas	3.3.
64.	Pilnveidot masu mēdiju informāciju sabiedrībai par meža apsaimniekošanu, meža nozari un koksnes kā atjaunojama resursa izmantošanas priekšrocībām	Ik gadu	ZM, LKF, LMĪB, LVM		3.3.
65.	Nodrošināta komunikāciju zinātniskās izpētes rezultātu popularizēšanai un sabiedrības izpratnes veidošanai, kā nacionālā, tā starptautiskā mērogā	Ik gadu	LVMi Silava, KĶI, LBTU, ZM	Meža nozares organizācijas	3.3.
66.	Pilnveidot meža īpašnieku zināšanas par ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu, organizējot, apmācības, seminārus, pieredzes apmaiņu un sniedzot konsultācijas	Ik gadu	LLKC, LMĪB, MPS, ZM		3.3.
67.	Veicināt sadarbību ar pašvaldībām meža apsaimniekošanas pilnveidei un koka būvniecības popularizēšanai	Ik gadu	ZM, LPS	Meža nozares organizācijas	3.3.